

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

«Η συμβολή των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων από ευρωπαϊκούς
μηχανισμούς στην τοπική ανάπτυξη»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Βασιλική Χασκή

Αθήνα, 2017

Τριμελής Επιτροπή

Βασιλική Δεληθέου, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπουσα)

Αθανάσιος Παπαδασκαλόπουλος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Παπαδάκη-Γιώτη Όλγα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Βασιλική Χασκή, 2017

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	4
Κεφάλαιο 1	8
1.1.Τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη	8
1.2.Ορισμός και Υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων	15
1.3 Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία.....	18
1.4 Παρακολούθηση ΕΣΠΑ	25
1.5.Στόχοι των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων	27
Κεφάλαιο 2.....	29
2.1 Το χρηματοδοτικό πλαίσιο της περιόδου 2014-2020.....	29
2.2. Πλαίσιο σχεδιασμού	38
2.2.1 Τομεακά ΕΠ.	43
2.2.2.Περιφερειακά Προγράμματα.....	46
2.3.Ανάλυση-στοχοθεσία	48
2.4 Αναπτυξιακό όραμα	51
2.5. Κύριοι άξονες αναπτυξιακής στρατηγικής.....	51
2.6 Αξιολόγηση	63
Κεφάλαιο 3	66
3.1. Τα χρηματοδοτικά εργαλεία στους ΟΤΑ την Προγραμματική Περίοδο 2015-2019	67
3.2. Επιχειρησιακό πρόγραμμα 2015-2019 Δήμου Νέου Ηρακλείου	70
3.3. Η συμβολή του επιχειρησιακού προγράμματος 2015-2019 στην ανάπτυξη του Δήμου Νέου Ηρακλείου	75
Επίλογος	79
Βιβλιογραφία.....	80

Περίληψη

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι η παρουσίαση συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων από την Ε.Ε. καθώς και η επιρροή τους στον αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας. Ύστερα από μελέτες που έχουν εκπονηθεί, έχει διαπιστωθεί ότι οι αναπτυξιακές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας εστιάζονται στη δημιουργία ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης το οποίο θα στηριχθεί στην έξυπνη εξειδίκευση, στις υγιείς επενδύσεις και στην εξωστρέφεια. Η νέα επιχειρηματικότητα αφορά κυρίως δραστηριότητες έντασης, γνώσης και θα συνδυάζεται απαραίτητα, άμεσα ή έμμεσα, με τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Η έξυπνη εξειδίκευση, που είναι το βασικό πρόταγμα της επόμενης περιόδου, διαπνέει το νέο επιχειρηματικό περιβάλλον και αποσκοπεί στον εντοπισμό και την ανάδειξη των χαρακτηριστικών εκείνων της χώρας και των περιφερειών που δημιουργούν βιώσιμα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα ενώ επιδρά σε όλες τις πτυχές του μοντέλου ανάπτυξης μέσω της εξεύρεσης των εξειδικευμένων αγορών που διαθέτει η χώρα, της ενσωμάτωσης νέων τεχνολογιών σε παραδοσιακούς κλάδους και της αξιοποίησης της «έξυπνης» δυναμικής τους. Η στρατηγική για τη μετάβαση στο νέο μοντέλο ανάπτυξης στηρίζεται στους εξής πυλώνες:

- ✧ Ενίσχυση προσαρμογής επιχειρήσεων και ανθρώπινου δυναμικού στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις.
- ✧ Επικέντρωση των ενισχύσεων σε τομείς παραγωγικούς, ανταγωνιστικούς και εν δυνάμει εξωστρεφείς και καινοτόμους.

Οι στρατηγικοί αυτοί τομείς αναγνωρίστηκαν και καταγράφηκαν στο νέο αναπτυξιακό μοντέλο της χώρας «Ελλάδα 2021» ενώ το όραμα των νέων συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων στηρίζεται στην: “Συμβολή στην αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας με ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της χώρας και τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, έχοντας ως αιχμή την εξωστρέφει, καινοτόμο και ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα και γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.»

Ακόμα, γίνεται αναφορά στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Νέου Ηρακλείου τη περίοδο 2015-2019 και στους στόχους του, οι κυριότεροι εκ των οποίων είναι η ανάπτυξη της περιοχής στους τομείς αρμοδιοτήτων της και η βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου. Στο επιχειρησιακό πρόγραμμα καθορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι, οι αναπτυξιακές προτεραιότητες του Δήμου Νέου Ηρακλείου και οι δράσεις που πρόκειται να υλοποιήσει την επόμενη χρονική περίοδο σε όλους τους τομείς των αρμοδιοτήτων που έχει ο Δήμος.

*Λέξεις-κλειδιά: «ανάπτυξη, στρατηγική, ευρωπαϊκά
προγράμματα, στήριξη, υλοποίηση, απορρόφηση, χρηματοδοτικά εργαλεία, αναπτυξιακός
σχεδιασμός, αξιολόγηση, συμβολή»*

Abstract

The aim of this thesis is the presentation by the EU co-financed programs and their influence on the development planning of the country. After studies carried out, it has found that the development needs of the Greek economy focused on the creation of a new development model which will be based on smart specialization in sound investments and extroversion.

The new entrepreneurship mainly concerns intensive activities, knowledge and necessary associated, directly or indirectly, by creating new jobs.

Smart specialization is the key project of the next period, underlying new business environment and aims to identify and highlight those features of the country and regions that create sustainable competitive advantages and affects all aspects of the development model by finding of niche markets available to the country, the integration of new technologies in traditional industries and the development of "smart" their dynamics.

The strategy for the transition to a new growth model based on the following pillars:

- ✧ Support adaptability in enterprises and human resources to new development needs.
- ✧ Focus aid to productive sectors, competing and potentially extroverted and innovators.

The strategic areas are identified and recorded in the new development model of the country 'Greece 2021' while the vision of the new co financed programs is based on:

"Contributing to the revival of the Greek economy restoration and upgrading of the productive and social environment of the country and creating and safeguarding sustainable jobs, having as peak the extrovert, innovative and competitive entrepreneurial and driven strengthening social cohesion and the principles of sustainable development. "

Still, referring to Business Neo Iraklio Municipality Program the period 2015-2019 and its objectives, the main term of which is the development of the region in the areas of competence and improved administrative capacity of the Municipality. The operational program defines the policy objectives, development priorities of Neo Iraklio Municipality and the actions to be implemented in the next period in all areas of competence that has the municipality.

Keywords: «development, strategy, European programs, support, implementation, absorption, financial instruments, development planning, evaluation, contribution»

Κεφάλαιο 1

1.1. Τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη

Η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες στις συνολικές προσπάθειες εθνικής ανάπτυξης. Αυτό είναι ιδιαίτερα κρίσιμο για τις χώρες με χαμηλό ή μέτριο κατά κεφαλήν εισόδημα, στις οποίες τα οφέλη από την ανάπτυξη τείνουν να επικεντρώνονται στα μητροπολιτικά κέντρα, οδηγώντας σε περιφερειακές ανισότητες και ανομοιόμορφα αναπτυξιακά αποτελέσματα.

Οι περιφέρειες και οι τοπικές αρχές πρέπει να υποστηριχθούν, τόσο για να ενισχυθεί η διαπραγματευτική τους δύναμη στις εθνικές πολιτικές διεργασίες, όσο και να προβάλουν το συγκριτικό ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα, έτσι ώστε να μπορέσουν να δραστηριοποιηθούν ενεργά στις προσπάθειες για εθνική ανάπτυξη.

Ο όρος **τοπικός** αναφέρεται σε ένα γεγονός ή μια δράση, που αρχίζει ή στηρίζεται από τον πληθυσμό μιας περιφερειακής ή υποπεριφερειακής μονάδας. Η ανάπτυξη ορίζεται ως μία διαδικασία οικονομικής μεγέθυνσης, η οποία συνοδεύεται από μια μεταβολή διαρθρωτικού χαρακτήρα, που είναι τόσο μακροπρόθεσμη όσο και μη αναστρέψιμη. Τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας περιλαμβάνουν την αύξηση της σχετικής παραγωγικότητας της οικονομίας μιας περιοχής και ως εκ τούτου την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος του πληθυσμού της. Η τοπική ανάπτυξη είναι, έτσι, τοπικά προκαλούμενη οικονομική ανάπτυξη, που εμφανίζεται μέσα στο πλαίσιο του υπάρχοντος συστήματος της ελεύθερης αγοράς. Στην ουσία, η τοπική ανάπτυξη αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη μορφή περιφερειακής ανάπτυξης, στην οποία ενδογενείς ή οι τοπικοί παράγοντες διαδραματίζουν κύριο ρόλο¹.

¹Coffey και Polese, (1985), “Local development: Conceptual bases and policy implications”

Η τοπική οικονομική ανάπτυξη περιλαμβάνει όλες τις οικονομικές δραστηριότητες, που συμβαίνουν σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο και επηρεάζουν περιοχές όπως γειτονιές, χωριά, κωμοπόλεις, πόλεις και περιφέρειες².

Σύμφωνα με την World Bank (2011) ο σκοπός της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης είναι να ενισχύσει την οικονομική ικανότητα μιας περιοχής, ώστε να βελτιώσει το οικονομικό της μέλλον και την ποιότητα ζωής των κατοίκων της.

Πρόκειται, δηλαδή, για μια διαδικασία με την οποία ο δημόσιος τομέας, οι επιχειρήσεις και οι μη κυβερνητικοί τομείς δρουν συλλογικά για να δημιουργήσουν καλύτερες συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης και νέες θέσεις απασχόλησης. Ακόμη, επικεντρώνεται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής και περιλαμβάνει μια σειρά από κλάδους, συμπεριλαμβανομένου του φυσικού σχεδιασμού, της οικονομίας και του μάρκετινγκ. Ενσωματώνει, επίσης, πολλές λειτουργίες της τοπικής αυτοδιοίκησης και του ιδιωτικού τομέα, όπως τον περιβαλλοντικό σχεδιασμό, την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, την παροχή υποδομών, καθώς και την αξιοποίηση και χρηματοδότηση των ακινήτων.

Λαμβάνοντας υπόψη την πολύπλοκη φύση της διαδικασίας της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης, είναι δύσκολο να ερμηνευτεί η σχέση μεταξύ των διάφορων κοινωνικο-οικονομικών παραγόντων στη διαδικασία της ανάπτυξης. Δεν υπάρχει, δηλαδή, σαφής καθοδήγηση για το πώς οι υλικοτεχνικές σχέσεις μεταξύ των διαφόρων κοινωνικοοικονομικών παραγόντων και οι διαδικασίες της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης αλλάζουν, κάτω από διαφορετικές χωρικές συνθήκες και μεταξύ των διαφόρων τοπικών οργανισμών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, να μην έχει διατυπωθεί μία καθοριστική λίστα παραγόντων, καθώς υπάρχουν πολλές διαφορετικές πιθανές προσεγγίσεις, όσον αφορά την τοπική οικονομική ανάπτυξη.

Η αντίληψη της σημασίας των διάφορων παραγόντων στη διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης ενδέχεται να ποικίλλει ανάλογα με τις διαφορετικές τοπικές συνθήκες³.

Μερικοί συγγραφείς και οργανισμοί, ωστόσο, έχουν διατυπώσει κάποιους παράγοντες και δράσεις για την τοπική οικονομική ανάπτυξη. Σύμφωνα με την World Bank (2011) οι τοπικές κυβερνήσεις, ανά τον κόσμο, επιδιώκουν στρατηγικές για την οικονομική ανάπτυξη, που εστιάζουν στις παρακάτω δράσεις:

² Birkhölzer, (2005), "Local Economic Development and its Potential"

³ Wong, (1998), «Meaning-in-Life Measures and Development of a Brief Version of the Personal Meaning Profile», σελ. 357

- Διασφάλιση ότι το τοπικό επενδυτικό κλίμα είναι λειτουργικό για τις τοπικές επιχειρήσεις
- Στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
- Ενθάρρυνση της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων
- Προσέλκυση εξωτερικών επενδύσεων (σε εθνικό και διεθνές επίπεδο)
- Επένδυση στην ανάπτυξη υποδομών
- Επένδυση στις ποιοτικά τοπικά χαρακτηριστικά (ανθρώπινο κεφάλαιο, θεσμοί και κανόνες)
- Στήριξη της ανάπτυξης συγκεκριμένων επιχειρήσεων
- Στόχευση σε συγκεκριμένα μέρη της πόλης για την αναγέννηση ή την ανάπτυξή τους (κίνητρα ανάπτυξης βασισμένα σε περιοχές)
- Στήριξη των νέων αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων
- Στόχευση σε ορισμένες μειονεκτούσες ομάδες

Ο Birkholzer (2001) διατυπώνει 9 βήματα-δράσεις για τη διαδικασία της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης⁴:

- 1) Ανάλυση των τοπικών οικονομικών και κοινωνικών δομών (συγκέντρωση απαραίτητων πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση σε τοπικό επίπεδο).
- 2) Ενθάρρυνση της συμμετοχής των κατοίκων της περιοχής.
- 3) Οικοδόμηση αποκεντρωμένων προωθητικών εγκαταστάσεων και εγκαταστάσεων υποστήριξης.
- 4) Δημιουργία νέων και ενίσχυση των τοπικών υφιστάμενων κοινωνικών δικτύων (εταιρικές σχέσεις, διασυνοριακές συνεργασίες).
- 5) Συμβουλευτική, εκπαίδευση και κατάρτιση για προσωπική οικονομική ανάπτυξη.
- 6) Δημόσια κέντρα ανάπτυξης για την ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων.
- 7) Κοινωνικό μάρκετινγκ-νέες σχέσεις μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών.
- 8) Η προώθηση νέων μορφών κοινωνικών και κοινοτικών επιχειρήσεων.
- 9) Κοινωνική χρηματοδότηση και εναλλακτικά χρηματοδοτικά μέσα.

Η Wong (1998) ερευνώντας τις κυριότερες μελέτες γύρω από την τοπική οικονομική ανάπτυξη, που έχουν γίνει σε Αμερική και Ευρώπη, προσπάθησε να κατηγοριοποιήσει

⁴Βέργος Ι., «Συνιστώσες της τοπικής ανάπτυξης στην ελληνική επικράτεια», σελ 3

τις κοινές συνιστώσες, που αναπτύσσονται σε αυτές και φαίνεται ότι επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο. Κατέληξε στη γενίκευση αυτών των συνιστωσών σε 11, που μπορούν να διαιρεθούν σε δύο μεγάλες ομάδες:

- ❖ *Παραδοσιακοί παράγοντες* (τοποθεσία, φυσικοί παράγοντες, υποδομές, ανθρώπινο κεφάλαιο, κεφάλαια και χρηματοδότηση, γνώση και τεχνολογία, βιομηχανική διάρθρωση)
- ❖ *Νέοι παράγοντες* (ποιότητα ζωής, θεσμοί και νομικά ζητήματα, επιχειρηματική κουλτούρα, εικόνα και ταυτότητα των κοινοτήτων).

Οι πρώτοι παράγοντες ουσιαστικά είναι εκείνοι με τους οποίους έχει ασχοληθεί η ακαδημαϊκή κοινότητα και κυρίως οι κλασικοί οικονομολόγοι. Η προσέγγιση αυτή, όμως, δεν συμβαδίζει με την περίπλοκη μορφή των σύγχρονων οικονομιών, που εκτός από τους καθαρά οικονομικούς παράγοντες επηρεάζονται και από μια σειρά από λιγότερο ορατούς κοινωνικό-πολιτιστικούς παράγοντες. Εξαιτίας της τεχνολογικής αλλαγής, της μείωσης του κόστους επικοινωνίας και της διευκόλυνσης των διακρατικών ροών δίνεται όλο και λιγότερο έμφαση στην ποσότητα και την αφθονία των παραδοσιακών οικονομικών παραγόντων και περισσότερο στις ιδιότητές τους και στα διακριτικά τους γνωρίσματα⁵. Πιο αναλυτικά, παρέχονται ορισμοί για τους παραπάνω παράγοντες της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης⁶:

1) *Τοποθεσία*: Αναφέρονται στα εξωτερικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής. Το πλεονέκτημα της προσβασιμότητας που έχει αποκτηθεί από τη χωρική αλληλεπίδραση μεταξύ μιας περιοχής και των εταίρων της στον τομέα της παραγωγικής και της καταναλωτικής διαδικασίας. Για παράδειγμα, οι αγορές, οι προμηθευτές, τα μεγάλα επιχειρηματικά κέντρα.

2) *Φυσικοί παράγοντες*: Αναφέρονται στη διαθεσιμότητα και το κόστος των κατάλληλων χώρων, εγκαταστάσεων και δομημένο περιβάλλον πόρους για ανάπτυξη.

3) *Παράγοντες υποδομών*: Περιλαμβάνουν τους πιο μακροπρόθεσμα σταθερούς.

συντελεστές παραγωγής μιας περιοχής. Είναι δημόσια αγαθά, καθώς και κεφαλαιουχικά αγαθά, που διευκολύνουν την ανάπτυξη άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων.

⁵ Wong, (1998)

⁶ Wong, (2002)

4) *Ανθρώπινοι πόροι*: Περιλαμβάνουν τη διαθεσιμότητα, το επίπεδο συμμετοχής, την ποιότητα, τη στάση, το κόστος και άλλα χαρακτηριστικά του εργατικού δυναμικού.

5) *Κεφάλαια και χρηματοδότηση*: Είναι οι χρηματοδοτικοί πόροι (όπως τα χρήματα και οι πιστωτικές), που διατίθενται για επενδύσεις σε τοπικές επιχειρήσεις και για τους σκοπούς της οικονομικής ανάπτυξης.

6) *Γνώση και η τεχνολογία*: Περιλαμβάνει δραστηριότητες αιχμής στον τομέα της έρευνας, της ανάπτυξης της γνώσης και της τεχνολογικής καινοτομίας.

7) *Βιομηχανική διάρθρωση*: Είναι ο συνδυασμός των βιομηχανικών τομέων σε μια οικονομία. Ο βαθμός συγκέντρωσης μερικών βιομηχανικών τομέων μπορούν να επηρεάσουν το αναπτυξιακό δυναμικό ή ευπάθεια στις οικονομικές αλλαγές.

8) *Ποιότητα ζωής*: Αναφέρεται στην σκοπιμότητα ενός μέρος για να ζει από την άποψη των μη εμπορεύσιμων δημόσιων αγαθών της που περιλαμβάνουν την ποιότητα του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, της δημόσιας παροχές και το κόστος ζωής.

9) *Επιχειρηματική κουλτούρα*: Αναφέρεται στην επιχειρηματικότητα και τη δυναμική των εγχώριων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, όπως η ικανότητα των νεοσύστατων επιχειρήσεων να καινοτομούν και να προσαρμόζονται.

10) *Κοινωνική ταυτότητα και εικόνα*: Περιλαμβάνουν το βαθμό της αμοιβαίας συνεργασίας και της κοινωνικής ευαισθησίας των κατοίκων στην καθημερινή ζωή τους σε μια κοινότητα, τη στάση τους στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και πώς αυτός ο «χαρακτήρας» γίνεται αντιληπτός από τον έξω κόσμο.

11) *Θεσμική ικανότητα*: Αναφέρεται στη συνοχή των τοπικών πολιτικών και τη συνεργασία μεταξύ των τοπικών φορέων να παρέχουν υποστήριξη και βοήθεια για την τοπική οικονομική ανάπτυξη.

Η **περιφερειακή** επιστήμη δανείστηκε έννοιες και μεθόδους ανάλυσης από την οικονομική θεωρία με βασικότερες τις θεωρίες του διεθνούς εμπορίου (οικονομικές δραστηριότητες και σχέσεις μεταξύ δύο ή περισσότερων χωρικών μονάδων) και της ισόρροπης ανάπτυξης. Οι θεωρίες αυτές δεν αναζητούν μια ερμηνεία των περιφερειακών ανισοτήτων αλλά τους όρους και τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των περιφερειών, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι αυτό που απαιτείται είναι η

δημιουργία και ύπαρξη θεσμών και οργανισμών⁷ που μπορούν να διαδώσουν την ανάπτυξη σ' όλες τις περιφέρειες. Οι θεωρίες αυτές βασίζονται σε κορυφαίες στρατηγικής σημασίας παραδοχές, οι οποίες συμποσούνται στην ύπαρξη ενός πλήρως ανταγωνιστικού οικονομικού περιβάλλοντος με απόλυτη και απρόσκοπτη κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών (εργασία και κεφάλαιο) και μεγιστοποίηση του κέρδους από πλευράς παραγωγών. Δηλαδή πρέπει να αποκλείονται παρεμβάσεις του κράτους, των συνδικάτων και των μονοπωλίων, δυνάμεις οι οποίες δημιουργούν προσκόμματα στη λειτουργία της αγοράς. Οι παραδοχές αυτές συνεπάγονται αρχικά την ύπαρξη ενός συγκριτικού πλεονεκτήματος στη συγκεκριμένη περιφέρεια και μακροχρόνια εξισορρόπηση εισοδημάτων και ρυθμού ανάπτυξης των περιφερειών. Ο μηχανισμός μπορεί να περιγραφεί ως εξής: Αν ένας παραγωγικός συντελεστής υπάρχει σε σχετική αφθονία στην περιφέρεια σε σχέση με την ποσότητα των άλλων παραγωγικών συντελεστών, π.χ. περισσότερη εργασία με δεδομένη ποσότητα κεφαλαίου σε μία περιφέρεια σε σχέση με μια αντίστροφη σχέση σε άλλη, τότε ο συντελεστής αυτός προσδιορίζει το συγκριτικό πλεονέκτημα της περιφέρειας στην παραγωγή συγκεκριμένων προϊόντων. Η περιφέρεια έχει συμφέρον να παράγει και εξάγει τα προϊόντα αυτά. Για παράδειγμα, αν μία περιφέρεια διαθέτει εργασία σε σχετική αφθονία, τότε η περιφέρεια αυτή μπορεί να εξειδικευθεί στην παραγωγή προϊόντων εντάσεως εργασίας, όπως κλωστοϋφαντουργικά. Η ύπαρξη σχετικής αφθονίας ενός παραγωγικού συντελεστή συνεπάγεται διαφορές στις αμοιβές του συντελεστή αυτού μεταξύ περιφερειών. Επομένως, η χαμηλή αμοιβή εκεί που ο συντελεστής αφθονεί θα προκαλέσει κίνητρο για την παραγωγή προϊόντων που παράγονται από τον συγκεκριμένο συντελεστή. Τότε επέρχεται η εξειδίκευση της περιφέρειας. Όμως η σχετική αφθονία του συντελεστή δεν είναι μόνιμο χαρακτηριστικό των περιφερειών. Οι υπάρχουσες διαφορές αμοιβών θα προκαλέσουν μετακίνηση του παραγωγικού συντελεστή προς την περιφέρεια με την υψηλότερη αμοιβή. Η αύξηση της προσφοράς που θα ακολουθήσει θα προκαλέσει μείωση των αμοιβών στην περιφέρεια άφιξης και η διαδικασία αυτή θα συνεχιστεί με διαρκείς μετακινήσεις των συντελεστών έως ότου εξισωθούν οι αμοιβές.

⁷ North, 2006

Η νεοκλασική θεωρία καταλήγει ότι σημασία έχει η εξειδίκευση καθεαυτή και όχι το είδος της εξειδίκευσης, τονίζοντας την σημασία των δυνάμεων της αγοράς στην αρμονική ανάπτυξη των περιφερειών⁸.

Η σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα, όμως, απαξιώνει σε σημαντικό βαθμό τις ανωτέρω υποθέσεις της τέλει λειτουργίας του μηχανισμού της αγοράς η οποία από την φύση της εμφανίζει ατέλειες και αδυναμίες, παρουσιαζόμενη ανίκανη να ενσωματώσει τις εξωτερικές συνέπειες των οικονομικών δραστηριοτήτων. Σήμερα παρατηρείται κινητικότητα του κεφαλαίου και της εργασίας σε διεθνές επίπεδο, μείωση της εθνικής μαζικής παραγωγής και αύξηση της πολυεθνικής και ευέλικτης παραγωγής, υπό την έννοια της οργάνωσης ευέλικτων σχημάτων παραγωγής, με καινοτόμα προϊόντα για νέες χρήσεις και σύντμηση των περιόδων παραγωγής⁹. Η παρατηρούμενη αυξημένη διαπεριφερειακή και διακρατική δυνατότητα διακίνησης ανθρώπων και κεφαλαίου δημιουργεί πλέον τη δυνατότητα ανάληψης παραγωγικών πρωτοβουλιών με αποτέλεσμα την πολυτομεακή ανάπτυξη σε αντίθεση με την, έως πριν από λίγες δεκαετίες, εμμονή προς ένα και συγκεκριμένο στόχο αυτόν της βιομηχανικής ανάπτυξης, ως τον στόχο ο οποίος θα προκαλούσε την ανάπτυξη. Πράγματι, η άποψη ότι η ίδρυση μεγάλων βιομηχανικών συγκροτημάτων θα μπορούσε να δημιουργήσει μια αυτοενισχυόμενη παραγωγική διαδικασία στην περιφέρεια επικράτησε για πολλές δεκαετίες βασισμένη σε θεωρίες οι οποίες υπαγόρευαν πολιτικές όχι πάντοτε ιδιαίτερα επιτυχημένες¹⁰. Επομένως οι φορείς πολιτικής προσπάθησαν να προωθήσουν στόχους οι οποίοι από πρώτη άποψη φαίνονταν ότι ήταν ασυμβίβαστοι: της πολιτικής βιομηχανικής ανάπτυξης και της πολιτικής χωροταξικής κατανομής της οικονομικής και κυρίως βιομηχανικής δραστηριότητας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι παραδοσιακά η συγκέντρωση της βιομηχανικής δραστηριότητας, ακόμα και στις περιπτώσεις που η βιομηχανία θα έπρεπε να συγκεντρώνεται στα σημεία ύπαρξης των πρώτων υλών, γινότανε πλησίον των μεγάλων αστικών κέντρων όπου βεβαίως βρίσκονται οι υποδομές (τηλεπικοινωνίες, συγκοινωνιακά δίκτυα).

⁸ Βλ. Καζάκος, *op. cit.* σελ. 49

⁹ Με τον τρόπο αυτό μειώνεται η σημασία της έλλειψης κεφαλαίων και αυξάνεται η σημασία της έλλειψης των προϋποθέσεων παραγωγής καινοτομικών προϊόντων στις προβληματικές περιοχές και της ανυπαρξίας ειδικευμένων στελεχών και επιχειρηματικότητας. Βλ. Κόνσολας, σελ. 26

¹⁰ Κατά την δεκαετία του '60 η επικρατούσα θεωρία του Francois Perroux περί των 'πόλων ανάπτυξης' υπαγόρευσε την δημιουργία των Βιομηχανικών Περιοχών με αρχικό στόχο την εκβιομηχάνιση των περιφερειών για την επίτευξη της περιφερειακής ανάπτυξης και της αποκέντρωσης (Βλιάμος, 1988, σελ. 61)

1.2.Ορισμός και Υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων

Τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα είναι χρηματοδοτικά εργαλεία που καλύπτονται από Κοινοτικό και Εθνικό προϋπολογισμό¹¹. Αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο ανάπτυξης, δεδομένου ότι επιδοτούν μια πλειάδα υποδομών και υπηρεσιών, που συμβάλλουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων, ενώ ελέγχονται από την Ευρωπαϊκή ένωση και αφορούν προτεραιότητες που συναποφασίζονται μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών - μελών στα πλαίσια ευρύτερων Αναπτυξιακών Προγραμμάτων. Αποτελούν έγγραφα, τα οποία εγκρίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συμφωνία με το ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος, μετά από εκτίμηση του Σχεδίου που έχει υποβληθεί και το οποίο περιέχει τη στρατηγική και τις προτεραιότητες δράσης του κράτους μέλους, τους ειδικούς στόχους τους, τη συμμετοχή της κοινοτικής συνδρομής και τους λοιπούς χρηματοδοτικούς πόρους. Αυτά τα έγγραφα διαιρούνται σε άξονες προτεραιότητας και εφαρμόζονται μέσω ενός ή περισσότερων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων¹².

¹¹ Β. Κουγέας, (2007), «Οι αρχές του Κοινοτικού προϋπολογισμού και η εφαρμογή τους», σελ. 26

¹² Ποδηματάς Ε., (2016), «Συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)

ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

- Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (ΜΟΠ) 1986-1993
- Α' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) 1989-1993
- Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994-1999
- Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006
- Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013
- Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020

Το ΕΣΠΑ χρηματοδοτείται κυρίως με κονδύλια που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και με εθνικούς πόρους.

Τα έσοδα της ΕΕ προέρχονται από:

- συνεισφορές των κρατών μελών
- ποσοστό του ΦΠΑ που εισπράττεται από κάθε χώρα
- δασμούς που επιβάλλονται στα προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες

Υλοποίηση ΕΣΠΑ

❖ Η απόφαση της ένταξης μίας πράξης σε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, εκδίδεται από τον Γενικό ή Ειδικό Γραμματέα στον οποίο υπάγεται η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ ή από τον Γενικό Γραμματέα στον οποίο υπάγεται η Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή της περιφέρειας.

❖ Για πράξεις προϋπολογισμού άνω των 5 εκ. € και για πράξεις συγχρηματοδοτούμενες από το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο προϋπολογισμού άνω των 2 εκ. €, προηγείται της απόφασης ένταξης συνεργασία-συντονισμός με την Εθνική Αρχή Συντονισμού και την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ αντίστοιχα.

❖ Για τα μεγάλα έργα προϋπολογισμού άνω των 25 εκ. € στον τομέα του περιβάλλοντος και άνω των 50 εκ. € σε άλλους τομείς, η απόφαση ένταξης εκδίδεται μόνο μετά από σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.

❖ Σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση της Πράξης¹³ έχει ο Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης (ΕΦΔ), όπου πιο συγκεκριμένα:

➤ Κάθε δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας ή υπηρεσία η οποία ενεργεί υπό την ευθύνη Διαχειριστικής Αρχής ή η οποία εκτελεί καθήκοντα για λογαριασμό μιας τέτοιας αρχής σε σχέση με Δικαιούχους που υλοποιούν πράξεις.

➤ Εκτελεί πράξεις για λογαριασμό και υπό την ευθύνη της Διαχειριστικής Αρχής, ενώ αναλαμβάνει και αρμοδιότητες διαχείρισης και υλοποίησης δράσεων συνολικής επιχορήγησης.

➤ Τελικός στόχος η ωρίμανση και υλοποίηση έργων στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ.

➤ Προσφέρουν υπηρεσίες όπως αυτή του τεχνικού συμβούλου, νομική υποστήριξη, υποβολή φακέλων, οικονομική παρακολούθηση κ.λπ.

Ανάκληση Απόφασης Ένταξης Έργου

▪ Η Απόφαση με την οποία απεντάσσεται μία πράξη από το ΕΠ, εκδίδεται όταν διαπιστωθεί μη συμμόρφωση του δικαιούχου με τις υποχρεώσεις του, ή αδυναμία συνέχισης της χρηματοδότησης της πράξης από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα διότι δημιουργούνται σοβαροί κίνδυνοι ως προς τη δημοσιονομική εξέλιξη του Προγράμματος ή ως προς την επιβάρυνση των εθνικών πόρων.

▪ Με απόφαση του αρμόδιου Γενικού ή Ειδικού Γραμματέα στον οποίο υπάγεται η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ ή του Γενικού Γραμματέα στον οποίο υπάγεται η Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή της περιφέρειας, ανακαλείται η απόφαση ένταξης και κοινοποιείται εγγράφως στο δικαιούχο.

¹³Γραφείο Μελετών Στελλάτος & Συνεργάτες, Υλοποίηση Προγραμμάτων ΕΣΠΑ

Επιπλέον, η ανάκληση της απόφασης ένταξης αποστέλλεται στον φορέα που πραγματοποιεί τις πληρωμές της πράξης, τον φορέα χρηματοδότησης, τη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων του ΥΠΟΙΟ¹⁴ και την Αρχή Πιστοποίησης¹⁵.

1.3 Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο είναι το βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο μέσω του οποίου η Ευρωπαϊκή Ένωση επενδύει στον πολυτιμότερο πόρο της, τον άνθρωπο. Είναι ένα από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε. που μέσω της συγχρηματοδότησης δεκάδων τοπικών, περιφερειακών και εθνικών έργων, στόχο έχει την υποστήριξη της απασχόλησης με τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας και τη διασφάλιση πιο δίκαιων ευκαιριών απασχόλησης για όλους τους πολίτες.

Κάθε κράτος μέλος, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συμφωνεί για ένα ή περισσότερα Επιχειρησιακά Προγράμματα για χρηματοδότηση από το ΕΚΤ στη διάρκεια της επταετούς προγραμματικής περιόδου. Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα περιγράφουν τις προτεραιότητες για τις δραστηριότητες του ΕΚΤ και τους στόχους τους. Η ΕΕ κατανέμει πόρους του ΕΚΤ στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες, για τη

¹⁴ Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

¹⁵ ΕΣΠΑ 2014-2020, «Ανάκληση Απόφασης Ένταξης Έργου»,
<https://www.espa.gr/el/pages/DictionaryFS.aspx?item=10>

χρηματοδότηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων τους. Τα προγράμματα αυτά χρηματοδοτούν έργα που αφορούν στην απασχόληση, τα οποία διαχειρίζεται μια σειρά από δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς που καλούνται δικαιούχοι. Τα έργα αυτά ωφελούν τους συμμετέχοντές τους – συνήθως άτομα, αλλά και εταιρίες ή οργανισμούς.

Συνεταιριστική εργασία

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο έχει σχεδιαστεί και υλοποιείται στα πλαίσια μιας σύμπραξης ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις εθνικές και περιφερειακές αρχές. Αυτή η σύμπραξη περιλαμβάνει και πολλούς άλλους εταίρους, όπως ΜΚΟ και οργανώσεις εργαζομένων, που συμμετέχουν στο σχεδιασμό της στρατηγικής του ΕΚΤ και την παρακολούθηση της υλοποίησής του. Η συνεταιριστική εργασία είναι ο καλύτερος τρόπος για να διασφαλιστεί ότι οι δαπάνες είναι όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικές και αποδοτικές, και ότι ανταποκρίνονται στις ανάγκες της σχετικής περιφέρειας ή κοινότητας. Η λειτουργία του ΕΚΤ διέπεται και από άλλες δύο σημαντικές αρχές:

- Η συγχρηματοδότηση διασφαλίζει την κυριότητα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο: Η χρηματοδότηση του ΕΚΤ συνοδεύεται πάντοτε από δημόσια ή ιδιωτική χρηματοδότηση. Τα ποσοστά συγχρηματοδότησης κυμαίνονται από 50% έως 85% (95% σε εξαιρετικές περιπτώσεις) του συνολικού κόστους του έργου, ανάλογα με τη σχετική ευμάρεια της περιφέρειας.
- Η από κοινού διαχείριση επιτρέπει την ανάληψη ευθύνης στο κατάλληλο επίπεδο: Οι κατευθυντήριες οδηγίες του ΕΚΤ καταρτίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσω διαβούλευσης με μεγάλο αριθμό ενδιαφερομένων, και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα είναι αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων ανάμεσα στις εθνικές αρχές και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η διαχείριση της επιτόπου υλοποίησης, μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, γίνεται από τις αντίστοιχες αρχές σε κάθε χώρα. Τη νέα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου στην ενίσχυση της απασχόλησης, την προώθηση της εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, την κοινωνική ένταξη, την καταπολέμηση της φτώχειας και την αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης, όχι μόνο παραμένει σημαντικός αλλά και ενισχύεται.

Οι επενδύσεις του ΕΚΤ είναι πλήρως ευθυγραμμισμένες με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»¹⁶, για την απασχόληση, την εκπαίδευση και τη μείωση της φτώχειας.

Στο πλαίσιο αυτό και σύμφωνα με το σχετικό Κανονισμό:

- Σε κάθε κατηγορία περιφερειών κατανέμεται ένα ελάχιστο ποσοστό του προϋπολογισμού για ενέργειες ΕΚΤ.
- Ένα ελάχιστο ποσοστό 20% του ΕΚΤ κατανέμεται στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας.
- Έμφαση δίνεται στην καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και ιδιαίτερα των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης.
- Ενισχύεται ο αντίκτυπος του ΕΚΤ στην καθημερινή ζωή των Ευρωπαίων πολιτών.
- Ενισχύονται οι εταιρικές σχέσεις ενθαρρύνοντας την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών σε επενδύσεις του ΕΚΤ.

Με λίγα λόγια, ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου είναι να αυξάνει τις ευκαιρίες απασχόλησης, να προωθεί την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση, να ενισχύει την κοινωνική ένταξη, να συμβάλλει στην καταπολέμηση της φτώχειας, και να βελτιώνει την ικανότητα των δημόσιων διοικήσεων να εξυπηρετούν καλύτερα τους πολίτες και τα άτομα που αναζητούν εργασία.

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) αποτελεί βασικό χρηματοδοτικό μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενίσχυση της οικονομικής και της κοινωνικής συνοχής μειώνοντας τις περιφερειακές διαφορές. Αυτό συμβαίνει μέσω της στήριξης της ανάπτυξης και των διαρθρωτικών προσαρμογών των περιφερειακών οικονομιών, συμπεριλαμβανομένης και της ανασυγκρότησης βιομηχανικών περιοχών που παρακμάζουν.

Ιδρύθηκε το 1975 με στόχο να μειωθούν οι περιφερειακές ανισότητες και πρόκειται για το μεγαλύτερο από πλευράς πόρων, διαρθρωτικό όργανο της Ευρωπαϊκής

¹⁶ «Η Επιτροπή προτείνει πέντε μετρήσιμους στόχους για την ΕΕ» Βρυξέλλες (2010), José Manuel BARROSO

Ένωσης. Η παρέμβαση του ΕΤΠΑ επικεντρώνεται σε ορισμένες θεματικές προτεραιότητες που στοχεύουν στην «Σύγκλιση», «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» και «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία»¹⁷.

Πρόκειται, κυρίως, για χρηματοδοτήσεις που αφορούν:

- τις επενδύσεις που συμβάλλουν στη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης
- τις επενδύσεις σε υποδομές
- τα μέτρα στήριξης της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης, που περιλαμβάνουν την παροχή βοήθειας και υπηρεσιών στις επιχειρήσεις, ιδίως στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)
- την τεχνική βοήθεια

Οι πόροι του ΕΤΠΑ που κατανέμονται σε αυτές τις προτεραιότητες θα είναι ανάλογα με την κατηγορία της περιφέρειας.

- Στις πιο ανεπτυγμένες περιφέρειες, τουλάχιστον το 80 % της χρηματοδότησης πρέπει να εστιάζει σε δυο, το λιγότερο, από αυτές τις προτεραιότητες.
- Στις περιφέρειες μετάβασης, αυτό ισχύει για 60 % της χρηματοδότησης.
- Σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, το ποσοστό είναι 50 %.

Επιπλέον, μερικοί πόροι του ΕΤΠΑ πρέπει να διοχετεύονται συγκεκριμένα προς έργα που προωθούν την οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα:

- Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες: 20 %;
- Περιφέρειες μετάβασης: 15 %, και
- Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες: 12%.

Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία

¹⁷ Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, http://ec.europa.eu/regional_policy/el/funding/erdf/

Στη χρηματοδότηση των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, τουλάχιστον το 80% των κονδυλίων θα επικεντρωθούν στους τέσσερις τομείς προτεραιότητας που αναφέρονται πιο πάνω¹⁸.

Ειδικά Εδαφικά Χαρακτηριστικά

Το ΕΤΠΑ δίνει επίσης ιδιαίτερη σημασία σε ειδικά εδαφικά χαρακτηριστικά. Οι δράσεις του ΕΤΠΑ έχουν σχεδιαστεί να μειώσουν τα οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα σε αστικές περιοχές, με ειδική εστίαση στην βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Τουλάχιστον το 5 % των πόρων του ΕΤΠΑ τίθενται κατά μέρος για αυτόν τον τομέα, μέσω «ολοκληρωμένων δράσεων» που διαχειρίζονται οι πόλεις.

Οι περιοχές που είναι φυσικά μειονεκτικές λόγω γεωγραφικών χαρακτηριστικών (απομακρυσμένες, ορεινές ή αραιοκατοικημένες περιοχές) ωφελούνται από ειδική μεταχείριση. Τέλος, οι πλέον απομακρυσμένες περιφέρειες επίσης ωφελούνται από ειδική βοήθεια του ΕΤΠΑ για την αντιμετώπιση πιθανών μειονεκτημάτων λόγω της απομακρυσμένης θέσης τους.

Το ΕΤΠΑ στηρίζει επίσης τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Τουλάχιστον το 5% των πόρων του ΕΤΠΑ που προορίζονται για κάθε κράτος μέλος πρέπει να πηγαίνουν σε ολοκληρωμένες δράσεις για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη με σκοπό την αντιμετώπιση των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματολογικών, δημογραφικών και κοινωνικών προβλημάτων των αστικών περιοχών.

Οι λεπτομέρειες για την κατανομή και τη μελλοντική χρήση των πόρων του ΕΤΠΑ προσδιορίζονται από τις συμφωνίες εταιρικής σχέσης, που αποτελούν στρατηγικά έγγραφα τα οποία εκπονούνται από τα επιμέρους κράτη μέλη με τη συμμετοχή των περιφερειακών και κοινωνικών εταίρων¹⁹.

Θεματική συγκέντρωση

Δεδομένου ότι το ΕΤΠΑ συμβάλλει στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, πρέπει να δίνει έμφαση στις προτεραιότητες που καθορίζονται στη στρατηγική αυτή. Κύριες προτεραιότητες είναι:

¹⁸ Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας, <https://www.espa.gr/el/pages/staticTerritorialCoopOP.aspx>

¹⁹ Interreg, Ειδική υπηρεσία διαχείρισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων του στόχου: Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, <http://www.interreg.gr>

1. η έρευνα και η καινοτομία
2. οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ)
3. οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)
4. η προαγωγή μιας οικονομίας με χαμηλές εκπομπές άνθρακα.

Το επίπεδο συγχρηματοδότησης που απαιτείται για έργα χρηματοδοτούμενα από το ΕΤΠΑ προσαρμόζεται στο επίπεδο ανάπτυξης της οικείας περιφέρειας. Στις λιγότερο ανεπτυγμένες (και στις εξόχως απόκεντρες) περιφέρειες, το ΕΤΠΑ μπορεί να χρηματοδοτήσει μέχρι και 85% του κόστους του έργου. Στις περιφέρειες μετάβασης, το ποσοστό μπορεί να είναι μέχρι και 60% του κόστους του έργου, στις δε πιο ανεπτυγμένες περιφέρειες μέχρι και 50%.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Ο κανονισμός του ΕΤΠΑ για την περίοδο 2014-2020 υπεβλήθη στη συνήθη νομοθετική διαδικασία, όπου το Κοινοβούλιο διαθέτει πλήρη δικαιώματα να προτείνει αλλαγές. Κατά τις διαπραγματεύσεις για την ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής της περιόδου 2014-2020, το Κοινοβούλιο κατόρθωσε να αυξήσει τον βαθμό ευελιξίας στην εφαρμογή των κανόνων περί θεματικής συγκέντρωσης και επενδυτικών προτεραιοτήτων. Επιπλέον, ενίσχυσε τη βοήθεια που το ΕΤΠΑ παρέχει στις πόλεις και στις ολοκληρωμένες πολιτικές για τις αστικές περιοχές.

Ταμείο Συνοχής

Το Ταμείο Συνοχής υπόκειται στους ίδιους κανόνες προγραμματισμού, διαχείρισης και παρακολούθησης όπως το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ μέσω του κανονισμού κοινών διατάξεων. Για την περίοδο 2014-2020, το ταμείο συνοχής αφορά τη Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρο, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία. Το ταμείο συνοχής διαθέτει το σύνολο των 63.4 δις € για δραστηριότητες των εξής κατηγοριών:

- διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, ιδίως έργα προτεραιότητας ευρωπαϊκών ενδιαφερόντων όπως καθορίζονται από την ΕΕ.

- περιβάλλον: εδώ, το Ταμείο Συνοχής μπορεί επίσης να στηρίξει έργα σχετικά με ενέργεια ή μεταφορές, εφόσον ωφελούν σαφώς το περιβάλλον σε όρους ενεργειακής απόδοσης, χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ανάπτυξης σιδηροδρομικών μεταφορών, στήριξης των συνδυασμένων μεταφορών, ενίσχυσης των δημοσίων μεταφορικών μέσων κ.λπ.

Η οικονομική βοήθεια του ταμείου συνοχής μπορεί να ανασταλεί με απόφαση του Συμβουλίου (λαμβανομένης με ειδική πλειοψηφία) εάν το Κράτος Μέλος παρουσιάσει υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα και δεν έχει επιλύσει την κατάσταση ή δεν έχει λάβει την κατάλληλη ενέργεια να το κάνει.

Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Συστάθηκε την 1η Ιανουαρίου 2007 και πρόκειται για ένα ενιαίο μέσο χρηματοδότησης για την αγροτική ανάπτυξη με τη χρήση του οποίου θα βελτιωθούν:

- η ανταγωνιστικότητα της γεωργίας και της δασοκομίας
- το περιβάλλον και η διαχείριση της υπαίθρου
- η ποιότητα της ζωής
- η διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων στις αγροτικές περιοχές

Το ΕΓΤΑΑ χρηματοδοτεί επίσης τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης και τις δράσεις παροχής τεχνικής υποστήριξης (έργα τύπου Leader)²⁰.

Το εν λόγω Ταμείο παρεμβαίνει συμπληρώνοντας τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές δράσεις και συμβάλλει στην υλοποίηση των προτεραιοτήτων της Κοινότητας. Η Επιτροπή και τα κράτη - μέλη οφείλουν επίσης να μεριμνούν για την τήρηση της αρχής της συνοχής των ενισχύσεων που παρέχει το Ταμείο και των αντίστοιχων ενισχύσεων που παρέχουν τα κράτη - μέλη με τις δράσεις, τις πολιτικές και τις προτεραιότητες της Επιτροπής όπως και με τα μέτρα που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων.

²⁰ Νέο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, (ΠΑΑ) 2014-2020,
http://www.ead.gr/attachments/article/11/featured_ead_article2_file3.pdf

Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας

Το ΕΤΘΑ είναι το Ταμείο Θαλάσσιας και Αλιευτικής Πολιτικής της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020. Είναι ένα από τα πέντε Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) που αλληλοσυμπληρώνονται και στηρίζουν την ανάκαμψη στην Ευρώπη με βασικό στόχο την ανάπτυξη και την απασχόληση²¹.

Συγκεκριμένα το ΕΤΘΑ:

- βοηθά τους αλιείς στη μετάβασή τους προς μια βιώσιμη αλιεία
 - στηρίζει τις παράκτιες κοινότητες στη διαφοροποίηση των οικονομιών τους
 - χρηματοδοτεί έργα που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής στις ευρωπαϊκές παράκτιες περιοχές
 - διευκολύνει την πρόσβαση των αιτούντων στη χρηματοδότηση.
- Το Ταμείο συγχρηματοδοτεί έργα από κοινού με εθνικούς πόρους.
- Κάθε χώρα λαμβάνει μερίδιο από τον συνολικό προϋπολογισμό του Ταμείου, ανάλογα με το μέγεθος του αλιευτικού της τομέα.
 - Στη συνέχεια, καταρτίζει επιχειρησιακό πρόγραμμα, στο οποίο διευκρινίζει πώς σκοπεύει να δαπανήσει τους πόρους που του έχουν χορηγηθεί.
 - Μόλις η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκρίνει το πρόγραμμα αυτό, εναπόκειται στις εθνικές αρχές να αποφασίσουν ποια έργα θα χρηματοδοτηθούν.
 - Οι εθνικές αρχές και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν από κοινού την ευθύνη της εκτέλεσης του προγράμματος.

1.4 Παρακολούθηση ΕΣΠΑ

Για την παρακολούθηση προόδου υλοποίησης της Πράξης συγκροτούνται Επιτροπές Παρακολούθησης.

²¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff_el

Πιο συγκεκριμένα:

- Η αρμόδια μονάδα της διαχειριστικής αρχής ή του ενδιαμέσου φορέα διαχείρισης παρακολουθεί συστηματικά την πορεία υλοποίησης των πράξεων (μετά την κοινοποίηση της απόφασης ένταξης της πράξης και του Συμφώνου Αποδοχής Όρων)
- Σύνταξη Δελτίου Αξιολόγησης Προόδου Πράξης (Τεχνικό Δελτίο Έργου)
- Τεχνικό Δελτίο Υποέργου
- Εξαμηνιαία (ή Τριμηνιαία) Δελτία Παρακολούθησης Προόδου της Πράξης και των υποέργων της
- Δελτία Δήλωσης Δαπανών (ανά μήνα ή ανά χρηματοδότηση)
- Έκθεση Ολοκλήρωσης της Πράξης

Επιτροπή Παρακολούθησης Επιχειρησιακού Προγράμματος

Όργανο που ορίζεται από το κράτος - μέλος για κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, σε συμφωνία με την οικεία Διαχειριστική Αρχή²² και έχει ως αποστολή την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Η ΕπΠα²³ του ΕΠ αποτελείται από εκπροσώπους της οικείας Διαχειριστικής Αρχής του Επιχειρησιακού Προγράμματος, της Εθνικής Αρχής Συντονισμού, της Αρχής Πιστοποίησης, εκπροσώπους των Ενδιάμεσων Διαχειριστικών Αρχών, εκπροσώπους των ενδιαμέσων φορέων που διαχειρίζονται τμήματα του προγράμματος, εκπροσώπους δημόσιων αρχών και ειδικών υπηρεσιών συντονισμού αρμόδιων για θέματα απασχόλησης και ενσωμάτωσης αρχών Equal, περιβάλλοντος, κρατικών ενισχύσεων, υγείας, αγροτικής ανάπτυξης, δημόσιας διοίκησης, τοπικής αυτοδιοίκησης, πολιτισμού και ισότητας, εκπροσώπους της ΕΝΑΕ και ΚΕΔΚΕ, της ΜΟΔ ΑΕ, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων.

²² Η διαχείριση κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος του ΕΣΠΑ, ασκείται μέσω Ειδικής Υπηρεσίας (Διαχειριστική Αρχή), η οποία λειτουργεί ή συνιστάται για τους σκοπούς αυτούς. Η Διαχειριστική Αρχή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση του Επιχειρησιακού Προγράμματος σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου και την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης

²³ Επιτροπή Παρακολούθησης Επιχειρησιακού Προγράμματος

Στην ΕπΠα του ΕΠ συμμετέχουν επίσης χωρίς δικαίωμα ψήφου:

- εκπρόσωποι της Αρχής Ελέγχου,
- της Επιτροπής και
- της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων
- κοινός εκπρόσωπος των αναπτυξιακών ανώνυμων εταιρειών ΟΤΑ της οικείας Περιφέρειας.

Συγκροτείται με κοινή απόφαση του αρμόδιου Υπουργού και του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και μετά από σύμφωνη γνώμη της οικείας Διαχειριστικής Αρχής²⁴ και ορίζονται ο πρόεδρος, τα μέλη και οι αναπληρωτές τους. Οι αποφάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των εχόντων δικαίωμα ψήφου μελών της και δημοσιεύονται στην οικεία ιστοσελίδα της Ειδικής Υπηρεσίας, καθώς και στον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο.

Για την επίτευξη της πολιτικής για τη συνοχή και των στρατηγικών στόχων που περιγράφονται στο ΕΣΠΑ, έχει συσταθεί Διυπουργική Επιτροπή Κοινοτικών Προγραμμάτων (Νόμος 3483/2006, άρθρο 20), έργο της οποίας είναι ο συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και τη μεγιστοποίηση της απορροφητικότητας των κοινοτικών κονδυλίων.

Η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων των Ταμείων και των ΕΠ στο σύνολό τους γίνεται από την Ετήσια Διάσκεψη των Προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης των ΕΠ²⁵. Σύμφωνα με το άρθρο 63 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 για κάθε ΕΠ συστήνεται Επιτροπή Παρακολούθησης με αποστολή την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ.

1.5.Στόχοι των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων

²⁴ Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων, Αρμοδιότητες Διαχειριστικής Αρχής, <http://www.opengov.gr/ypoian/?p=5326>

²⁵ Η Επιτροπή Παρακολούθησης συγκαλείται από τον Πρόεδρο με πρόσκλησή του, είτε με πρωτοβουλία του, είτε ύστερα από αίτηση του ενός τρίτου των μελών της με δικαίωμα ψήφου

Βασικός στόχος των προγραμμάτων ΕΣΠΑ αποτελεί η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, η διατήρηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης²⁶ και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδο υψηλότερο του μέσου κοινοτικού όρου, για την τόνωση της απασχόλησης, την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς.

Μέσα από την σημαντικότερη αναπτυξιακή παρέμβαση της περιόδου 2007-2013 καθώς και της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2014-2020, η Ελλάδα - με τη συμβολή της Ε.Ε. - στοχεύει στην ανάδειξή της σε μια εξωστρεφή χώρα, με ισχυρή διεθνή παρουσία, με ανταγωνιστική και παραγωγική οικονομία.

Πηγή: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-1004_el.htm

Η αναπτυξιακή προσπάθεια επικεντρώνεται στην προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας, στη στήριξη της επιχειρηματικότητας, στο ανθρώπινο κεφάλαιο, στην απασχόληση και στην κοινωνική συνοχή, στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, στην προστασία του περιβάλλοντος, στην ολοκλήρωση των αναγκαίων υποδομών, στο σεβασμό και στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Κεντρικό στοιχείο της αναπτυξιακής στρατηγικής αποτελεί η περιφερειακή διάσταση και εξειδίκευση των αναπτυξιακών παρεμβάσεων ενώ η ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών περιφερειών είναι εξέχουσας σημασίας για τη χώρα. Για την επίτευξή της απαιτούνται σημαντικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις στην

²⁶ Καλυβίτης Σ., Καλαϊτζιδάκης Π., (2008), «Οικονομική μεγέθυνση, Θεωρία και Πολιτική», σελ. 28

οικονομία κάθε Περιφέρειας. Το μέλλον κάθε ελληνικής περιφέρειας εξαρτάται από την ανταγωνιστικότητα του παραγωγικού ιστού της, η οποία συνδέεται άμεσα με τις επενδύσεις σε κλάδους παραγωγής, που είναι εκτεθειμένοι στον εθνικό και διεθνή ανταγωνισμό.

Ο στόχος των νέων πολιτικών για τα προγράμματα ΕΣΠΑ είναι η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων ολόκληρης της χώρας και των Περιφερειών της, η επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου κοινοτικού όρου για την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς, με ταυτόχρονη άμβλυνση των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων²⁷.

Κεφάλαιο 2

2.1 Το χρηματοδοτικό πλαίσιο της περιόδου 2014-2020

Η αναπτυξιακή προσπάθεια για το ΕΠ 2014-2020, θα βασιστεί κυρίως στη συνδρομή των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ένωσης. Βασικό εργαλείο ανάπτυξης αποτελεί το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ), το νέο ΕΣΠΑ δηλαδή, και γενικώς οι πόροι των Διαρθρωτικών Ταμείων, του Ταμείου Συνοχής, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας, τόσο σε επίπεδο στοχευμένης χρηματοδότησης όσο και στήριξης των διαρθρωτικών αλλαγών.

Το ΣΕΣ και τα Επιχειρησιακά του Προγράμματα με βασικό τους εργαλείο το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, διαμορφώνουν την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, με παρεμβάσεις και έργα που διαχέονται σε όλους τους τομείς της οικονομίας και σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας²⁸.

²⁷ Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, ΕΣΠΑ 2014-2020

²⁸ Φάλαγγα Α., Αβδαλάς Γ., «Διαχείριση Ευρωπαϊκών Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2014-2020»

Το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) 2014-2020²⁹ συμπίπτει με πολύ κρίσιμα χρόνια για τη χώρα, όπου η Ελλάδα πρέπει αφενός να συνεχίσει τις προσπάθειες δημοσιονομικής προσαρμογής, αλλά παράλληλα πρέπει να περάσει στη φάση της ανάκαμψης και της ανάπτυξης μέσα από ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης, το οποίο επικεντρώνει τις προσπάθειες μας σε στοχευμένες διαρθρωτικές αλλαγές, οι οποίες θα απελευθερώσουν τις παραγωγικές δυνάμεις της χώρας μας.

Παράλληλα, θα πρέπει να γίνουν και στοχευμένες επενδύσεις των διαθέσιμων εθνικών και κοινοτικών κονδυλίων σε συγκεκριμένους τομείς, που μπορούν να δημιουργήσουν τις περισσότερες θέσεις εργασίας και να φέρουν τη μεγαλύτερη δυνατή αύξηση του ΑΕΠ. Βασική προϋπόθεση επιτυχίας είναι η ενεργή συμμετοχή όλης της κοινωνίας στην παραπάνω προσπάθεια.

Οι εθνικές στρατηγικές επιλογές για την περίοδο 2014-2020 διαμορφώνονται και υπό το πρίσμα της κοινής ευρωπαϊκής στρατηγικής «Ευρώπη 2020» που αποφασίστηκε στη Σύνοδο Κορυφής του Μαρτίου 2010 και η οποία στοχεύει στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη³⁰.

Στο πλαίσιο των διαδικασιών που αναφέρονται στο ΕΠ, προωθούνται από το Υπουργείο Ανάπτυξης και οι παρακάτω παράλληλες ενέργειες:

- Συνεχίζεται η διαπραγμάτευση για τους Κανονισμούς καθώς και της Διοργανικής Συμφωνίας που αφορά στον Προϋπολογισμό της νέας περιόδου.
- Ανατέθηκαν, έχουν ήδη υποβληθεί στο Υπουργείο Ανάπτυξης και βρίσκονται υπό επεξεργασία επτά εμπειρογνομosύνες για την υποστήριξη στο σχεδιασμό του αναπτυξιακού προγραμματισμού για τη προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του νέου ΕΣΠΑ³¹:

- Κοινοτική Συνδρομή ΕΣΠΑ: 19,7 δις. (Δημόσια Δαπάνη 24,6 δις) ευρώ με δυνατότητα επαύξησης κατά 2 δις. με την εφαρμογή της ρήτρας αναθεώρησης το 2016.

²⁹ Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων, «ΣΥΜΦΩΝΟ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ 2014-2020», σελ.51

³⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ευρώπη 2020», http://ec.europa.eu/europe2020/index_el.htm

³¹ «Πώς κατανέμεται το νέο ΕΣΠΑ 2014-2020», <http://www.e-dimosio.gr/oikonomia/53452/pos-tha-katanemithi-neo-espa-2014-2020/>

Σε αυτό προστίθενται:

- οι πόροι του CEF (Συνδέοντας την Ευρώπη) περίπου 580 εκ. € (ΔΔ 682 εκ. €) πόροι από Ταμείο Συνοχής που διαχειρίζονται κεντρικά από ΕΕ αλλά αποκλειστικά για έργα που θα προτείνει η χώρα
- οι πόροι για τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας (231,7 εκ. €) (ΔΔ 289,6 εκ. €)
- οι πόροι του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τους αγρότες (FEAD) που διαχειρίζεται η χώρα περίπου 281 εκ. € (351 εκ. €).

Συνολικό Ποσό Κοινοτικής Συνδρομής: περίπου 20,8 δις €

Εκτιμώμενη συνολική δημόσια δαπάνη: περίπου 26 δις €

Πηγή: <https://www.espa.gr/el/pages/staticOPTechnicalAssistance.aspx>

7 Εθνικά Επιχειρησιακά Προγράμματα :

1. «Επιχειρηματικότητα – Ανταγωνιστικότητα – Καινοτομία». Προϋπολογισμός: 3,64 δις ευρώ (ΔΔ 4,55 δις ευρώ). Το μεγαλύτερο πρόγραμμα του ΕΣΠΑ, απορροφά το 25 % των πόρων:

- 9 τομείς προτεραιότητας που προέκυψαν από μελέτες του IOBE, του ΚΕΠΕ και της McKinsey: Τουρισμός, Αγροδιατροφικός τομέας, Logistics, Περιβαλλοντική Βιομηχανία, Φάρμακα-Υγεία, Παραγωγή και Εξοικονόμηση ενέργειας, Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, Δημιουργικές Βιομηχανίες και Πολιτισμός.

Ενισχύσεις για :

- εξαγωγικές επιχειρήσεις
- πιστοποίηση (branding) αγροδιατροφικών προϊόντων
- νέες επιχειρήσεις από νέους, γυναίκες
- τουριστική προβολή
- εξοικονόμηση ενέργειας
- ανακύκλωση - αξιοποίηση αποβλήτων
- καινοτομία

2. «Μεταρρύθμιση του Δημοσίου»

Προϋπολογισμός: 0,4 δις. ευρώ (ΔΔ 0,5 δις ευρώ):

- Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών στους πολίτες, εκσυγχρονισμός της δικαιοσύνης, αξιολόγηση ανθρώπινου δυναμικού, αναβάθμιση ΟΤΑ κ.α.
- Αναδιοργάνωση δομών και λειτουργίας
- Δράσεις διαχείρισης της μετανάστευσης
- Αναδιοργάνωση των υπηρεσιών Υγείας

3. «Περιβάλλον-Μεταφορές»

Προϋπολογισμός: 3,5 δις. ευρώ (ΔΔ 4,2 δις.):

- Ολοκλήρωση Διευρωπαϊκού οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου
- Μετρό Αθήνας και Θεσσαλονίκης
- Έργα αεροδρομίων, λιμενικά έργα
- Διαχείριση αποβλήτων

- Νέες υποδομές αλλά και ολοκλήρωση έργων του προηγούμενου ΕΣΠΑ

4. «Εκπαίδευση-Κατάρτιση-Απασχόληση»

Προϋπολογισμός: 1,9 δις. Ευρώ (ΔΔ 2,3 δις ευρώ) + 0,17 δις. (ΔΔ 0,214) για απασχόληση νέων:

Αύξηση του ποσοστού συμμετοχής του ΕΚΤ στο ΕΣΠΑ από 25 σε 31 %

- Κατάρτιση-βελτίωση δεξιοτήτων
- Κουπόνια ανέργων
- Βρεφονηπιακοί σταθμοί
- Εκσυγχρονισμός ΟΑΕΔ
- Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης για νέους, γυναίκες , μακροχρόνια άνεργους
- Καινοτόμα προγράμματα για την ποιοτική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος
- Σύνδεση της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης με την αγορά εργασίας.
- Μείωση πρόωρης εγκατάλειψης σχολείου
- Απασχόληση νέων

5. «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης»

Προϋπολογισμός: 4,2 δις. Ευρώ (ΔΔ περίπου 5,2 δις €) εκ των οποίων 1,2 δις. μέσω ΠΕΠ (ΔΔ περίπου 1,5 δις €) :

- Επενδύσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και παραγωγικότητας του αγροδιατροφικού συστήματος και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων
- Στήριξη των παραγωγών προϊόντων με συγκριτικό πλεονέκτημα και εξαγωγικό χαρακτήρα
- Στήριξη επιχειρήσεων μεταποίησης και εμπορία αγροτικών προϊόντων
- Στήριξη των νέων γεωργών για τη δημιουργία βιώσιμων γεωργικών εκμεταλλεύσεων
- Διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο

- Υποστήριξη πιλοτικών προγραμμάτων για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, προϊόντων και τεχνολογιών στον τομέα της γεωργίας και των τροφίμων

6. «Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας»

Προϋπολογισμός (εκτιμώμενο ποσό) 250 εκ. € (ΔΔ 333 εκ. €):

- Επενδύσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στο σύνολο των κλάδων του τομέα (αλιεία, υδατοκαλλιέργειες, εμπόριο και μεταποίηση)
- Ενίσχυση των υδατοκαλλιεργειών για την παραγωγή ειδών με εμπορική αξία
- Προώθηση της καινοτομίας σε όλη την αλυσίδα αξίας του τομέα της αλιείας
- Βελτίωση της οργάνωσης των αγορών προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

7. «Τεχνική Βοήθεια»

Προϋπολογισμός Δημόσιας Δαπάνης 401.870.434 ευρώ (εκ των οποίων το ποσό των 317.612.097 ευρώ είναι η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 84.258.337 ευρώ είναι η Εθνική συμμετοχή):

- Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων
- Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διαχείρισης, συντονισμού και διοίκησης της εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, καθώς επίσης και των επιτελικών δομών των Υπουργείων
- Ενίσχυση της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων φορέων για την εφαρμογή συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων

13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

Προϋπολογισμός: 5,2δισ. ευρώ (ΔΔ 6,75δισ €)

Αύξηση του ποσοστού των ΠΕΠ στο συνολικό πρόγραμμα από 22 στο 35 %.

- Ξεχωριστό πρόγραμμα για κάθε Περιφέρεια (ΠΕΠ) ΜΟΝΟ για ΕΤΠΑ και ΕΚΤ
- Όλες οι Περιφέρειες θα διαχειριστούν περισσότερους πόρους σε σχέση με το σημερινό πρόγραμμα
- Έμφαση σε αναπτυξιακά έργα αλλά και επιχειρηματικότητα, κοινωνικές δράσεις
- Πολυτομεακά και πολυταμειακά προγράμματα

Από τις βασικές ιδέες, που παρουσιάστηκαν στην αρχή της διαβούλευσης για τη νέα πολιτική συνοχής 2014-2020, είναι η διασύνδεση της χρηματοδότησης με συγκεκριμένους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» (ανάλογα με το ύψος της χρηματοδότησης και ο αριθμός των στόχων που θα επιλεγούν να υποστηριχθούν από το κάθε κράτος-μέλος), τη σύνδεση των πληρωμών με συγκεκριμένες συνθήκες, όπως είναι οι αλλαγές στη δημόσια διοίκηση.

Σημαντικό νέο στοιχείο διαφοροποίησης του νέου σχεδιασμού, που αλλάζει όλα τα δεδομένα για την Ελλάδα, είναι το μοντέλο προσδιορισμού των περιφερειών.

Όπως συμβαίνει σήμερα, η υποστήριξη θα διαφοροποιείται μεταξύ των περιφερειών με βάση το επίπεδο της οικονομικής τους ανάπτυξης (που μετράται ως κατά κεφαλήν ΑΕΠ), με σαφή διαχωρισμό μεταξύ «λιγότερο» και «περισσότερο» ανεπτυγμένων περιφερειών. Για να γίνει πιο ομαλή η μετάβαση μεταξύ αυτών των δύο κατηγοριών και να εξασφαλιστεί η δικαιότερη μεταχείριση των περιφερειών με παρόμοιο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, θα μπορούσε να τεθεί το ερώτημα της αντικατάστασης του σημερινού συστήματος σταδιακής εξόδου και σταδιακής εισόδου από ένα απλούστερο σύστημα με μια νέα ενδιάμεση κατηγορία περιφερειών. Σε αυτή την κατηγορία θα περιλαμβάνονται και οι περιφέρειες που επί του παρόντος είναι επιλέξιμες βάση του στόχου «σύγκλισης», αλλά το ΑΕΠ τους είναι υψηλότερο από το 75% του ενωσιακού μέσου όρου σύμφωνα με τις τελευταίες στατιστικές».

Συνεπώς για πέντε περιφέρειες της Ελλάδας, μετά το 2013, ισχύει το νέο σύστημα της ενδιάμεσης διαχειριστικής αρχής της περιφέρειας.

Στα συμπεράσματα της 5^{ης} έκθεσης συνοχής της Ε.Ε υπάρχουν σημαντικές επισημάνσεις για την ανάπτυξη των περιφερειών, όπως:

- ❖ Οι διαφορές μεταξύ των περιφερειών της Ε.Ε. έχουν μικρύνει (διαφορές ως προς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ)
- ❖ Οι περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες τώρα είναι πιο ανεπτυγμένες λόγω του ότι έγιναν περισσότερο καινοτόμες και διαθέτουν πιο καταρτισμένο προσωπικό.

Έτσι, στο πλαίσιο του νέου πολυετούς χρηματοδοτικού πλαισίου ο προϋπολογισμός για τα διαρθρωτικά ταμεία παραμένει ο ίδιος στα επίπεδα 2013-2017 (αφού αναπτύχθηκαν οι περιφέρειες). Οι μεγάλοι χαμένοι είναι οι περιφέρειες σε μετάβαση, οι ενδιάμεσες περιφέρειες που θα χρηματοδοτηθούν με μόλις 38,9 δισ. ευρώ, δηλ. 29 περιφέρειες και ολόκληρη η Κύπρος (αφού όλη η χώρα έχει χαρακτηριστεί με περιοχές «σταδιακής εισόδου» και άρα θα μουν στην κατηγορία των «ενδιάμεσων περιφερειών»).

Έτσι, για την Ελλάδα και για τις πέντε περιφέρειες που θα βρεθούν στο καθεστώς των «ενδιάμεσων περιφερειών», η συνολική χρηματοδότηση υπολογίζεται ότι μπορεί να μην ξεπερνά τα 3,5 δισ. (τιμές 2011), όταν για την τρέχουσα περίοδο μόνο η Περιφέρεια Αττικής έχει συνολικό προϋπολογισμό από την κοινοτική συμμετοχή 2,4 δισ. ευρώ.

Με δεδομένα προ κρίσης η κατανομή στην Ελλάδα

Οι επιμέρους προϋποθέσεις που προτείνει η Κομισιόν και εισάγονται για πρώτη φορά δημιουργούν νέα δεδομένα για την κοινοτική χρηματοδότηση της χώρας μας.

Κατ' αρχάς, στις προτάσεις της η Κομισιόν για τον καθορισμό του βιοτικού επιπέδου, δηλαδή του κατά κεφαλήν εισοδήματος των περιφερειών, δεν λαμβάνει πλήρως υπόψη τη μεγάλη ύφεση στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια που συρρίκνωσε το ΑΕΠ. Την περίοδο 2009-2011 το ΑΕΠ υποχώρησε περίπου 14 μονάδες στη χώρα μας, ποσοστό που θα φτάσει αθροιστικά το 20%. Ωστόσο, η Επιτροπή λαμβάνει για τον καθορισμό του πλούτου κάθε περιφέρειας την τριετία 2008-2010 και όχι το 2011 και το 2012, που στην Ελλάδα σημειώθηκε η μεγαλύτερη

υποχώρηση του ΑΕΠ. Αυτό πρακτικά σημαίνει,ότι όσο λιγότερες φτωχές περιφέρειες έχει μια χώρα τόσο λιγότερα χρήματα παίρνει³².

Το δεύτερο αρνητικό στοιχείο είναι η εισαγωγή των κυρώσεων κατά των χωρών που δεν τηρούν τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής. Μέχρι τώρα κινδύνευαν με διακοπή των χρηματοδοτήσεων μόνο από το Ταμείο Συνοχής. Στο εξής η διακοπή των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων θα αφορά όλα τα διαρθρωτικά ταμεία, δηλαδή το σύνολο των χρηματοδοτήσεων. Με άλλα λόγια, η δημοσιονομική πειθαρχία- με πρόταση της Γερμανίας- θα αποτελεί προϋπόθεση και για τη χορήγηση των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων.

Ένα τρίτο πρόβλημα που θα πρέπει να αντιμετωπίσει η χώρα μας έχει να κάνει με την πρόταση που προβλέπει ότι σε κανένα κράτος-μέλος οι κοινοτικές χρηματοδοτήσεις δεν θα μπορούν να ξεπερνούν το 2,5% του ΑΕΠ τη στιγμή που στην Ελλάδα τα προηγούμενα χρόνια οι κοινοτικές χρηματοδοτήσεις κάλυπταν μέχρι και το 4% του ΑΕΠ. Μάλιστα, μετά την τεράστια υποχώρηση του ΑΕΠ στην Ελλάδα, το ποσοστό των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων επί του ΑΕΠ είναι αδύνατο να μην ξεπερνάει το 2,5%. Σύμφωνα με την πρόταση αυτή η χώρα μας θα υποστεί σημαντικές απώλειες πόρων.

Βασικό στόχο αποτέλεσε η αξιοποίηση της δυνατότητας χρηματοδότησης από πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες, προκειμένου να μεταβούμε σε ένα καλύτερο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, αφενός με την ενίσχυση της ρευστότητας προς τις ελληνικές επιχειρήσεις (κυρίως τις μικρομεσαίες), και αφετέρου, μέσω της τόνωσης της απασχόλησης. (Προφανώς, από την πλευρά μας, επιδιώκουμε η χρηματοδότηση να κατευθυνθεί σε τομείς με συγκριτικά πλεονεκτήματα, όπως η αγροτική παραγωγή, οι μεταφορές, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κ.α., αλλά και σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας ακολουθώντας κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια.) Για τον λόγο αυτό:

- Τον Μάιο του 2015 υπογράφηκε η «Συμφωνία Έδρας» μεταξύ της Ελλάδας και της Διεθνούς Αναπτυξιακής Τράπεζας EBRD, η οποία ενεργοποιεί την εκκίνηση της δραστηριοποίησης της Τράπεζας στη χώρα μας έως το 2020. Το ύψος της ετήσιας χρηματοδότησης μπορεί να φτάσει περίπου τα 3 δισ. ευρώ μέχρι το 2020. Με βάση εκτιμήσεις του ΥΠΟΙΚ αναμένεται μέση ετήσια αύξηση στο ΑΕΠ κατά 0,4% και δημιουργία 15.000 θέσεων απασχόλησης.

³² Καμινιώτη Ο., (2012) ,«Τα δεδομένα της αγοράς εργασίας εν μέσω οικονομικής κρίσης»,σελ.33

Έχει ξεκινήσει ήδη η διαδικασία για να ανοίξει το τοπικό γραφείο της Τράπεζας στην Αθήνα.

- Επίσης, τον Μάιο 2015, μετά από αίτημα της ελληνικής Κυβέρνησης, αποφασίστηκε από τον Διεθνή Οργανισμό Χρηματοδότησης (IFC) της Παγκόσμιας Τράπεζας η επαναδραστηριοποίησή του στην Ελλάδα.
- Στο ίδιο διάστημα, αυξήθηκαν οι στόχοι χρηματοδότησης για την Ελλάδα της Παρευξείνιας Αναπτυξιακής Τράπεζας, για τη χρονική περίοδο 2015-2018. Η δραστηριοποίηση της EBRD και του IFC αναμένεται να δημιουργήσει συνέργειες και να δώσει ώθηση και σε αυτή την πηγή χρηματοδότησης.

2.2. Πλαίσιο σχεδιασμού

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει μια σοβαρή και παρατεταμένη οικονομική και κοινωνική κρίση. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat³³, το ελληνικό κατά κεφαλή ΑΕΠ, εκφρασμένο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, έπεσε από το 94% του μέσου κοινοτικού όρου το 2009 στο 79% το 2011. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ελληνικό κατά κεφαλή ΑΕΠ, είχε σημειώσει σημαντική πρόοδο από το 84% του κοινοτικού μέσου όρου το 1995, στο 94% το 2009. Κατά συνέπεια, εντός μόλις δύο ετών, το προϊόν της χώρας υπεχώρησε στα επίπεδα της προηγούμενης εικοσαετίας.

Με την εξέλιξη της οικονομικής κρίσης, οι συνθήκες στην αγορά εργασίας επιδεινώθηκαν δραματικά. Η ανεργία αυξήθηκε σε ανησυχητικά επίπεδα και το επίπεδο της απασχόλησης μειώθηκε αντίστοιχα. Επιπλέον, ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν το φάσμα της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε. Η παγκόσμια κρίση του 2008-2009 έφερε στο προσκήνιο προϋπάρχουσες αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας. Παρά τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου τις τελευταίες δεκαετίες, η Ελλάδα είχε απολέσει διεθνή ανταγωνιστικότητα, με αποτέλεσμα ένα διευρυνόμενο έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, την επιδείνωση της θέσης της στις διεθνείς επενδύσεις και μια φτωχή επίδοση στις άμεσες επενδύσεις από το εξωτερικό.

Η ελληνική οικονομία ανέκαθεν χαρακτηριζόταν από σημαντικό εμπορικό έλλειμμα, ως έκφραση του ατελούς παραγωγικού της συστήματος και της έλλειψης

³³ Εθνικοί λογαριασμοί και ΑΕΠ, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/National_accounts_and_GDP/el

ανταγωνιστικότητας, τόσο στην εσωτερική όσο και στις εξωτερικές αγορές. Με την πλήρη ένταξη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και παρά την αντισταθμιστική επίδραση των Διαρθρωτικών Ταμείων, η έλλειψη ανταγωνιστικότητας οδήγησε σε συνεχή διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος και σε μόνιμες ανισορροπίες στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, καθώς κινητήρας της μεγέθυνσης παρέμενε η διευρυνόμενη εσωτερική ζήτηση που δεν καλυπτόταν από ενδογενή προσφορά. Διαρθρωτικές αλλαγές έγιναν φυσικά κατά καιρούς. Ωστόσο, η έμμεση χρηματοδότηση της ζήτησης δια του δημόσιου δανεισμού, αφενός διόγκωνε σταθερά το δημόσιο χρέος και αφετέρου συγκάλυπτε τις δομικές αδυναμίες της οικονομίας. Αυτές τις αδυναμίες επιδιώκει να αντιμετωπίσει η κυβέρνηση με ένα πλέγμα δημοσιονομικών και διαρθρωτικών μέτρων. Στόχος αυτών των μέτρων είναι από τη μια η εξασφάλιση υγιών δημοσιονομικών μεγεθών και από την άλλη η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας και η δημιουργία των προϋποθέσεων για την ανάπτυξη και την ανάκαμψη.

Η προσπάθεια για την ανάκτηση της εμπιστοσύνης απέναντι στην ελληνική οικονομία και για τη δημιουργία ενός φιλικού περιβάλλοντος ως προς την επιχειρηματικότητα και τις ιδιωτικές επενδύσεις είναι σε εξέλιξη. Είναι μια προσπάθεια σε εξέλιξη και η οποία θα αποδίδει βήμα – βήμα.

Ωστόσο, με δεδομένες την εσωτερική δημοσιονομική κρίση και την παγκόσμια επενδυτική αβεβαιότητα, η αναπτυξιακή προσπάθεια στην επόμενη περίοδο 2014-2020 δε μπορεί παρά να βασιστεί σε σημαντικό βαθμό στη συνδρομή των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ένωσης.

Παράλληλο εργαλείο ανάπτυξης, τόσο σε επίπεδο στοχευμένης χρηματοδότησης όσο και στήριξης των διαρθρωτικών αλλαγών, αποτελεί το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ), το νέο ΕΣΠΑ δηλαδή, και γενικώς οι πόροι των Διαρθρωτικών Ταμείων, του Ταμείου Συνοχής, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας. Το ΣΕΣ και τα Επιχειρησιακά του Προγράμματα – με βασικό εργαλείο το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων- διαμορφώνουν την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, με παρεμβάσεις και έργα που διαχέονται σε όλους τους τομείς της οικονομίας και σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας.

Οι παρεμβάσεις και τα έργα αυτά συνεισφέρουν στην οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή, στην αειφόρο ανάπτυξη, στην ανανέωση και την αύξηση του

ιδιωτικού και δημόσιου κεφαλαίου της οικονομίας, στηρίζουν την αναπτυξιακή διαδικασία, την επιχειρηματικότητα, τις επενδύσεις και την απασχόληση, συμβάλλοντας συνολικά στον εκσυγχρονισμό της χώρας σε μακροχρόνια βάση.

Οι παρεμβάσεις του ΣΕΣ στηρίζουν, επίσης, την αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης, την επένδυση στην εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση, την προώθηση της ενεργού κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας, καθώς και την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και στα νοικοκυριά, ενώ συμβάλλουν στην προάσπιση της δημόσιας υγείας, της πρόνοιας, της ψυχικής υγείας κ.λπ.

Σημαντική, επίσης, αναμένεται να είναι η συμβολή του ΣΕΣ στην εισαγωγή καινοτόμων χρηματοδοτικών εργαλείων, καθώς και στη διαμόρφωση πλαισίου χρηστής διαχείρισης των αναπτυξιακών πόρων.

Το ΣΕΣ θα αποτελέσει τον καταλύτη της συνολικής αναπτυξιακής προσπάθειας της χώρας στην επόμενη περίοδο. Δεν έχει εκείνο το χρηματοδοτικό μέγεθος που θα του επέτρεπε να καλύψει το μέγιστο μέρος της συνολικής επενδυτικής προσπάθειας που έχει ανάγκη η χώρα, ωστόσο θα επιδιωχθεί να προκαλέσει τις απαραίτητες συνέργιες με όλα τα άλλα μέσα αναπτυξιακής πολιτικής. Αυτόνομη ιδιωτική επιχειρηματική και επενδυτική δραστηριότητα, Στρατηγικές Επενδύσεις, εθνικό σκέλος ΠΔΕ και αναπτυξιακή αξιοποίηση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας θα ενταχθούν σε ένα ενιαίο εθνικό αναπτυξιακό σχέδιο με κύριο χρηματοδοτικό και αναπτυξιακό καταλύτη το ΣΕΣ.

Οι εθνικές στρατηγικές επιλογές για την περίοδο 2014-2020 διαμορφώνονται και υπό το πρίσμα της κοινής ευρωπαϊκής στρατηγικής «Ευρώπη 2020» που αποφασίστηκε στη Σύνοδο Κορυφής του Μαρτίου 2010 και η οποία στοχεύει στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Καθοριστικό στοιχείο στον αναπτυξιακό σχεδιασμό της περιόδου 2014-2020 αποτέλεσε η εκπόνηση της εθνικής και των περιφερειακών Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση³⁴.

Στο πλαίσιο των στρατηγικών αυτών, η χώρα και οι Περιφέρειές της καλούνται να εντοπίσουν τις δραστηριότητες εκείνες στις οποίες παρουσιάζουν ή είναι σε θέση να

³⁴ Πρόκειται για μία προσέγγιση τοπο-κεντρική (place-based) που λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες των διαφόρων γεωγραφικών περιοχών σε ό,τι αφορά τα χαρακτηριστικά τους, τις δυνατότητές τους και τη διαδρομή που πρέπει να ακολουθήσουν προς την οικονομική ανάπτυξη

οικοδομήσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και σε αυτές να επικεντρώσουν τους διαθέσιμους πόρους και τις προσπάθειες ώστε να καταστεί δυνατή η επίτευξη σημαντικών αναπτυξιακών αποτελεσμάτων. Σε εθνικό επίπεδο έχουν προσδιοριστεί 8 κλάδοι στους οποίους θα δοθεί προτεραιότητα και αναμένεται να έχουν μεγαλύτερη συμμετοχή στην οικονομική μεγέθυνση.

Οι κλάδοι αυτοί είναι οι εξής:

- Αγρο-διατροφή
- Υγεία – φάρμακα
- Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών
- Ενέργεια
- Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη
- Μεταφορές
- Υλικά – κατασκευές
- Τουρισμός, πολιτισμός, δημιουργικές βιομηχανίες

Ένα άλλο χαρακτηριστικό του αναπτυξιακού σχεδιασμού της περιόδου 2014-2020 αποτελούν οι **Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις**. Συγκεκριμένα, πρόκειται για εργαλεία ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών σε περιοχές που παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα ή διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δεξιότητες. Στο πλαίσιο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων είναι δυνατή η υλοποίηση συνδυασμένων επενδύσεων, οι οποίες χρηματοδοτούνται από περισσότερα του ενός Ταμεία, με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προβλημάτων ή την πλήρη αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων μιας περιοχής. Αποτελεί δηλαδή, μια χωρική στρατηγική για την αντιμετώπιση των προβλημάτων συγκεκριμένων χωρικών ενοτήτων, με στόχους τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της καθημερινής ζωής των πολιτών και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, με βάση την αειφόρο ανάπτυξη³⁵.

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις αποτελούν βασικό εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής και βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και υποστηρίζονται, χρηματοδοτικά, από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής, συμπληρωματικά δε από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ, μέσω συνδυασμένων επενδύσεων, με αναφορά σε δύο, τουλάχιστον, Άξονες

³⁵ Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων – ΕΣΠΑ, «Εθνική Αρχή Συντονισμού ΕΣΠΑ : Ειδική υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού & Αξιολόγησης»

Προτεραιότητας και με συνδυασμό μίας ή περισσότερων συμπληρωματικών επενδυτικών προτεραιοτήτων, από διαφορετικούς θεματικούς στόχους, ενός ή περισσότερων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Η στρατηγική και τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν καθορίζουν και τον συνδυασμό Ταμείων που θα χρηματοδοτήσουν την ΟΧΕ και την αντίστοιχη ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας, επενδυτικές προτεραιότητες, πεδία παρέμβασης και δημόσια δαπάνη.

Όσον αφορά τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής των Στρατηγικών Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, αρμόδιες είναι οι Διαχειριστικές Αρχές. Επίσης, οι Αστικές Αρχές είναι αρμόδιες να καταρτίσουν την προγραμματική βάση, το περιεχόμενο, το σχέδιο δράσης και τον προϋπολογισμό της στρατηγικής.

Για τη διαμόρφωση της στρατηγικής και την προετοιμασία του πλαισίου υλοποίησης των ΟΧΕ, οι Διαχειριστικές Αρχές περιγράφουν τις κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι προτεινόμενες χωρικές ενότητες, δηλαδή αποτυπώνουν τα κυριότερα οικονομικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά και πολιτισμικά ζητήματα για την αντιμετώπιση των οποίων διαμορφώνουν τη χρήση του εργαλείου της ΟΧΕ, συνυπολογίζοντας τις κύριες αναπτυξιακές επιλογές των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) και της περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης και του χωροταξικού σχεδιασμού.

Στα ΠΕΠ περιγράφονται οι ιδιαιτερότητες κάθε περιφέρειας, όπως εντοπίζονται σε συγκεκριμένες χωρικές ενότητες της επικράτειάς της, τα εργαλεία ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης και ο τρόπος με τον οποίο συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων και των αποτελεσμάτων των Προγραμμάτων. Έτσι, για όλες τις περιφέρειες καλύπτουν έναν κοινό κορμό παρεμβάσεων για έργα βιώσιμης και αστικής ανάπτυξης, κοινωνικών και πολιτιστικών υποδομών, υγείας και αλληλεγγύης.

Ακόμα, συμβάλλουν στην κάλυψη των εθνικών στρατηγικών στόχων συμπληρωματικά με τα τομεακά προγράμματα, με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και στις ανάγκες κάθε χωρικής ενότητας/περιφέρειας. Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της χωρικής στρατηγικής και του σχεδίου υλοποίησης θα πρέπει να εξασφαλίζεται τόσο σε επίπεδο θεματικών προτεραιοτήτων όσο και σε επίπεδο προτεινόμενων παρεμβάσεων.

Κύρια ζητήματα:

- Η αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων όλων των εδαφών της Ε.Ε.
- Η διαχείριση της συγκέντρωσης στις πόλεις.

- Η βελτίωση της σύνδεσης των περιοχών, ώστε οι πολίτες να μπορούν να ζήσουν όπου θέλουν, έχοντας πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες, αποτελεσματικές μεταφορές, αξιόπιστα ενεργειακά δίκτυα και ευρυζωνικό Διαδίκτυο σε όλο το έδαφος της Ε.Ε.

Ο Εθνικός Αναπτυξιακός Σχεδιασμός είναι αποτέλεσμα σύνθεσης προτάσεων και συγκερασμού προτεραιοτήτων που αγγίζουν τις συνολικές αναπτυξιακές επιλογές της οικονομίας και της κοινωνίας της χώρας.

Η ΟΧΕ, σαν ένα ικανό εργαλείο εφαρμογής, μπορεί να λύσει προβλήματα και να συμβάλει στον Εθνικό Αναπτυξιακό Σχεδιασμό.

Το ΕΣΠΑ 2014-2020 αποτελείται από 20 Προγράμματα, από τα οποία τα 7 είναι Τομεακά και τα 13 Περιφερειακά:

- Τα Τομεακά Προγράμματα αφορούν ένα ή περισσότερους τομείς και έχουν ως γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής όλη τη χώρα
- Τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ένα για κάθε μία από τις ελληνικές Περιφέρειες, περιλαμβάνουν δράσεις περιφερειακής εμβέλειας

2.2.1 Τομεακά ΕΠ.

- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ)

Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτεί δράσεις και έργα που ενισχύονται κυρίως από το ΕΤΠΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) αλλά και από το ΕΚΤ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) προκειμένου να εξασφαλίζεται και η συντονισμένη με τις επενδύσεις αντιμετώπιση αναγκών κατάρτισης ανθρωπίνων πόρων και διοικητικής μεταρρύθμισης. Στρατηγικός στόχος του ΕΠΑνΕΚ είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, η μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και η αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας. Σηματοδοτεί την κύρια στροφή στο νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα που αναδεικνύει σε κεντρικό ρόλο παραγωγικούς, ανταγωνιστικούς και εξωστρεφείς κλάδους, όπως ο τουρισμός, ο αγροδιατροφικός τομέας, αλλά και η μεταποίηση και

οι υπηρεσίες υψηλής εγχώριας προστιθέμενης αξίας, ώστε να αυξηθούν η κλίμακα/μέγεθος των μονάδων παραγωγής, να επιταχυνθεί η εισαγωγή νέων προϊόντων/υπηρεσιών που δημιουργούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στη χώρα και τις επιμέρους περιφέρειες και ενσωματώνουν νέα γνώση, παράγοντας προϊόντα υψηλής ποιότητας και ανταγωνιστικά σε παγκόσμιο επίπεδο.

➤ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» (ΥΜΕΠΕΡΑΑ)

Το πρόγραμμα είναι πολυτομεακό και πολυταμειακό (ΕΤΠΑ και ΤΣ) και χρηματοδοτεί μέσω των Ταμείων αυτών κυρίως τις βασικές υποδομές των μεταφορών και του περιβάλλοντος. Ένα μέρος του προϋπολογισμού που αφορά στο περιβάλλον, και ειδικότερα του Ταμείου Συνοχής, εκχωρείται προς τα 13 ΠΕΠ, προκειμένου να τα διαχειρισθούν οι Περιφέρειες για την υλοποίηση κυρίως έργων διαχείρισης υγρών αποβλήτων. Οι στόχοι του ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020» ως προς τον τομέα των μεταφορών συνίστανται στην προώθηση της ολοκλήρωσης των υποδομών του βασικού ΔΕΔ-Μ (οδικών, σιδηροδρομικών, λιμένων, αεροδρομίων), την προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος μεταφορών, τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας, καθώς και την ανάπτυξη βιώσιμων και οικολογικών αστικών μεταφορών (αστικών μέσων σταθερής τροχιάς) για την ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας. Στον τομέα του περιβάλλοντος οι στόχοι συνίστανται στην προστασία και αξιοποίηση του περιβάλλοντος, ως μέσου για την υποστήριξη της μετάβασης της Χώρας σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον με ταυτόχρονη υποστήριξη της δημιουργίας ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων στο σύνολο των τομέων της οικονομίας τη διευκόλυνση της προσέλκυσης επενδύσεων και την παροχή ευκαιριών άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον ίδιο τον τομέα του περιβάλλοντος.

➤ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση»

Το πρόγραμμα είναι πολυτομεακό και μονοταμειακό (ΕΚΤ) και αποτελεί το κύριο υποστηρικτικό «εργαλείο» της Χώρας που σε συνέργεια και συμπληρωματικότητα με τα άλλα ΕΠ θα συμβάλλει στην οικονομική ανάκαμψη, καθώς περιλαμβάνει

ολοκληρωμένες πολιτικές για τη στήριξη της δημιουργίας βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, την προώθηση της ενεργητικής ένταξης στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της ένταξης ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, την ισχυροποίηση της σύνδεσης της εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης με την αγορά εργασίας, με βασικό στόχο τον περιορισμό η/και την εξάλειψη των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, ή/και την ελαχιστοποίηση του κόστους που προκαλείται από την υψηλή ανεργία.

➤ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα»

Περιλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν στην εισαγωγή μεταρρυθμίσεων μέσω και νέων τεχνολογιών και πληροφορικής στον Δημόσιο Τομέα. Το πρόγραμμα είναι πολυτομεακό και πολυταμειακό (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ). Η αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης αποτελεί βασική προτεραιότητα της χώρας δεδομένου ότι επηρεάζει οριζόντια όλα τα επίπεδα λειτουργίας, παραγωγής και ανάπτυξης και αποτελεί ταυτόχρονα βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική υλοποίηση μεταρρυθμίσεων σε όλους τους τομείς. Το ΕΠ θα συμβάλλει στην εθνική προσπάθεια προκειμένου στα επόμενα χρόνια, η ελληνική Δημόσια Διοίκηση να καταστεί συνεκτική, καλά συντονισμένη, ευέλικτη, εξωστρεφής και προσανατολισμένη στο αποτέλεσμα, αποκαθιστώντας τη σχέση εμπιστοσύνης του κράτους με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, παρέχοντας πολιτοκεντρικές και συνεχώς αναβαθμιζόμενες υπηρεσίες αποτελώντας έτσι έναν από τους βασικούς πυλώνες για την ανάκαμψη της χώρας.

➤ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια»

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια 2014-2020»³⁶ αναμένεται να διαδραματίσει έναν κομβικό ρόλο για την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση παρεμβάσεων υψηλής ποιότητας που θα χρηματοδοτηθούν από τα ΕΔΕΤ κατά τη νέα προγραμματική περίοδο. Για την εξυπηρέτηση αυτού του ρόλου, το ΕΠ βασίζεται σε μια σαφή στρατηγική που αποσκοπεί στην μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας

³⁶ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Τεχνική Βοήθεια 2014-2020,
<http://www.mou.gr/el/Pages/eLibraryFS.aspx?item=2234>

και αποδοτικότητα των δομών και διαδικασιών του ΕΣΠΑ 2014-2020 και των επιμέρους ΕΠ, που οικοδομείται πάνω σε μια σύγχρονη αντίληψη βιώσιμων ανθρώπινων πόρων, όπως αναλυτικά περιγράφεται στη συνέχεια.

➤ Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη» (ΠΑΑ) σε εθνικό επίπεδο»

Το πρόγραμμα είναι πολυτομεακό και μονοταμειακό (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης - ΕΓΤΑΑ). Το ΠΑΑ στοχεύει στην επίτευξη της ολοκληρωμένης ανάπτυξης και της βιώσιμης ανταγωνιστικότητας του αγροτικού χώρου μέσω της μετάβασης σε ένα ισχυρό, αειφόρο αγροδιατροφικό σύστημα και της αύξησης της προστιθέμενης αξίας των αγροτικών περιοχών. Από το συγκεκριμένο πρόγραμμα εκχωρείται για διαχείριση στις Περιφέρειες περίπου το 30%.

➤ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιείας και Θάλασσας»

Το πρόγραμμα είναι μονοταμειακό (Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας - ΕΤΘΑ). Οι κύριοι στόχοι του ΕΠ είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κλάδων της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης, η βιωσιμότητα της θαλάσσιας αλιείας και η βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών που εξαρτώνται παραδοσιακά από την αλιεία. Το πρόγραμμα αφορά επίσης την ανάγκη προστασίας και αποκατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των έμβιων πόρων, τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων, τη συλλογή αλιευτικών δεδομένων και τη βελτίωση των γνώσεων σχετικά με την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

2.2.2.Περιφερειακά Προγράμματα.Το ΕΣΠΑ, εκτός από τα τομεακά προγράμματα, περιλαμβάνει 13 πολυτομεακά και πολυταμειακά Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ). Κάθε μία από τις ελληνικές Περιφέρειες αποτελεί αντικείμενο ενός περιφερειακού προγράμματος που περιλαμβάνει έργα και δράσεις περιφερειακής κλίμακας, αξιοποιεί τα τοπικά πλεονεκτήματα και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

Τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα είναι:

- ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας
- ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας
- ΠΕΠ Ηπείρου
- ΠΕΠ Θεσσαλίας
- ΠΕΠ Ιονίων Νήσων
- ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας
- ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας
- ΠΕΠ Αττικής
- ΠΕΠ Πελοποννήσου
- ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου
- ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου
- ΠΕΠ Κρήτης

Το κοινό τους σημείο είναι η ενίσχυση της δυνατότητας των περιφερειακών και τοπικών αρχών να εφαρμόσουν ένα πλήρες φάσμα δράσεων που στοχεύουν να εξυπηρετήσουν τις κύριες προτεραιότητες του ΕΣΠΑ.

Επιπλέον, στις Περιφέρειες θα εκχωρηθεί η διαχείριση σημαντικών πόρων του Ταμείου Συνοχής για το Περιβάλλον και κυρίως πόρων που θα κατευθυνθούν στην

κάλυψη των υποχρεώσεων της χώρας και των Περιφερειών που αφορούν στα υγρά απόβλητα, ενώ στις 13 Περιφέρειες εκχωρείται επίσης από το Τομεακό Πρόγραμμα της Αγροτικής Ανάπτυξης η διαχείριση περίπου 30% των πόρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

2.3.Ανάλυση-στοχοθεσία

Σε αυτήν την ενότητα, περιγράφονται η συνεκτικότητα και η συνάφεια των προτάσεων κάθε φορέα με τη Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (Ευρώπη 2020), καθώς και με τους ειδικούς σκοπούς των Ταμείων σύμφωνα με τους στόχους της Συνθήκης στους οποίους υπακούουν, περιλαμβανομένης της οικονομικής, κοινωνικής και χωρικής συνοχής.

Ειδικότερα:

Γίνεται μία προσπάθεια για την ανάλυση των ανισοτήτων και των αναπτυξιακών αναγκών και δυνατοτήτων με αναφορά στους θεματικούς στόχους και τις χωρικές προκλήσεις, λαμβάνοντας υπόψη το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων³⁷ και τις σχετικές ειδικές συστάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (country specific recommendations) και που στην περίπτωση της Ελλάδας συνοψίζονται στη σύσταση για εφαρμογή των προβλεπομένων στο Μνημόνιο.

Αυτή η υποενότητα περιγράφει τις βασικές αναπτυξιακές ανάγκες και δυνατότητες στις οποίες μπορούν να ανταποκριθούν τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)³⁸ και να προσδιορίζει τις κύριες χρηματοδοτικές προτεραιότητες των ΕΔΕΤ που λαμβάνουν υπόψη τις αναπτυξιακές ανάγκες.

Ο προσδιορισμός των κύριων αναπτυξιακών αναγκών θα πρέπει μεταξύ των άλλων να βασίζεται και στην ανάλυση:

- Των ειδικών συστάσεων του Συμβουλίου.
- Των εθνικών στόχων στο πλαίσιο της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και των στόχων που συνδέονται με νομοθετικές απαιτήσεις.

³⁷ https://www.espa.gr/elibrary/E9niko_Programma_Metarru9misewn_2011_14.pdf

³⁸ Τα ΕΔΕΤ υλοποιούνται μέσω πολυετών προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων σε εθνικό επίπεδο, εγκρίνονται από την Επιτροπή και εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη και τις περιφέρειές τους υπό κοινή διαχείριση. Οι τοπικές αρχές είναι υπεύθυνες για την επιλογή, την υλοποίηση και την παρακολούθηση των έργων που στηρίζουν τα ΕΔΕΤ

- Του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) ως προς τις κύριες αναπτυξιακές ανάγκες που προσδιορίζονται σε εθνικό επίπεδο.
 - Του Στρατηγικού προσανατολισμού όπως ορίζεται στο Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο³⁹.
 - Του Κειμένου Θέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Position Paper).
 - Της εμπειρίας από την προγραμματική περίοδο 2007-2013 και ειδικότερα αναφορικά με την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί στα Επιχειρησιακά Προγράμματα.
 - Των Κατευθύνσεων Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής 2014-2020 που περιλαμβάνονται στην παρούσα εγκύκλιο.
 - Άλλων εθνικών, περιφερειακών και μακρο-περιφερειακών στρατηγικών, καθώς και στρατηγικών θαλάσσιων λεκανών, οι οποίες είναι σχετικές με το ΕΠΜ και τους θεματικούς στόχους.
 - Άλλων σχετικών μελετών και αξιολογήσεων που μπορεί να έχουν εκπονηθεί, συμπεριλαμβανομένων εξειδικευμένων μελετών και αξιολογήσεων στο πλαίσιο των Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, Ταμείο Συνοχής, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ).
- Ανάλογα με την περίπτωση, θα πρέπει στο σημείο αυτό να προσδιορίζεται και η ανάγκη παρεμβάσεων που συνδέονται με άλλους τομείς ή άλλες Περιφέρειες. Η ανάλυση που θα παρουσιαστεί σ' αυτή την υποενότητα θα πρέπει πέραν της ανάλυσης των τομεακών προκλήσεων, να:
- Παρέχει ανάλυση των σχετικών περιφερειακών ανισοτήτων, αναπτυξιακών αναγκών και καθυστερήσεων.
 - Λαμβάνει υπόψη, ανάλογα με την περίπτωση, τις ιδιαίτερες προκλήσεις των περιοχών που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι νησιωτικές, διασυνοριακές και ορεινές περιοχές.
 - Ανταποκρίνεται στις ειδικές αναπτυξιακές ανάγκες και δυνατότητες των αστικών, αγροτικών, παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών.
 - Λαμβάνει υπόψη τις διατομεακές, ή διασυνοριακές προκλήσεις συντονισμού, ιδίως στο πλαίσιο των στρατηγικών για τις μακροπεριφέρειες και τις θαλάσσιες λεκάνες.

³⁹ Παράρτημα Ι του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων - ΚΚΔ

Θεματικοί Στόχοι

1. Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας.
2. Ενίσχυση της πρόσβασης, και χρήσης και ποιότητας, των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας.
3. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ), και της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών (για το ΕΤΘΑ).
4. Ενίσχυση της μετάβασης προς την οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς.
5. Προώθηση της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές, της πρόληψης και της διαχείρισης του κινδύνου.
6. Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων.
7. Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και απομάκρυνση των σημείων συμφόρησης σε σημαντικά δίκτυα υποδομών.
8. Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων.
9. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας.
10. Επένδυση στην εκπαίδευση, τις δεξιότητες και στη δια βίου μάθηση.
11. Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης.

Προσανατολισμός στα αποτελέσματα $\Rightarrow$ η λογική της παρέμβασης στο σχεδιασμό

1. Ανάλυση των αναπτυξιακών αναγκών:

- αναγνώριση των προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν
- επιλογή θεματικών στόχων και επενδυτικών προτεραιοτήτων

2. Καθορισμός της κατεύθυνσης της αλλαγής που είναι επιθυμητή:

- προσδιορισμός των επιθυμητών αποτελεσμάτων
- καθορισμός κατάλληλων ειδικών στόχων
- προσδιορισμός της επιθυμητή κατάσταση

3. Διαμόρφωση στόχων για την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων:

- ορισμός συγκεκριμένων δεικτών αποτελέσματος
- καθορισμός συγκεκριμένων τιμών-στόχων

4.Ανάλυση των διάφορων παραγόντων που μπορούν να οδηγήσουν ή να απομακρύνουν από τα επιθυμητά αποτελέσματα και επιλογή εκείνων που θα αποτελέσουν το αντικείμενο της παρέμβασης:

- επιλογή συγκεκριμένων τύπων δράσεων
- ορισμός συγκεκριμένων δεικτών εκροών
- καθορισμός συγκεκριμένων τιμών-στόχων

2.4 Αναπτυξιακό όραμα

Ο κεντρικός στόχος του αναπτυξιακού σχεδίου για την Ελλάδα του 2020, στο πλαίσιο του ΣΕΣ – βάσει και των προτεραιοτήτων που έχουν τεθεί για όλες τις χώρες – μέλη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή - δύναται να διατυπωθεί κατ' αρχήν ως ακολούθως:

«Η συμβολή στην αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας με ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της χώρας και τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης,έχοντας ως αιχμή την εξωστρεφή,καινοτόμο και ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα και γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης»⁴⁰.

2.5. Κύριοι άξονες αναπτυξιακής στρατηγικής

Για την πραγματοποίηση του οράματος αυτού επιλέγονται πέντε (5) κύριοι άξονες αναπτυξιακής στρατηγικής⁴¹, οι οποίοι παρουσιάζονται στη συνέχεια:

❖ Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων,μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.

Ο στρατηγικός στόχος για την ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού ιστού της χώρας είναι η σταδιακή μεταστροφή της εγχώριας επιχειρηματικότητας από μη

⁴⁰ Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης,ΕΣΠΑ 2014-2020, «Αναπτυξιακό όραμα»

⁴¹ 2η Εγκύκλιος «Σχεδιασμού και Κατάρτισης Αναπτυξιακού Σχεδιασμού περιόδου 2014-2020», (Μάρτιος 2013), σελ 9

διεθνώς ανταγωνιστικούς τομείς, κυρίως υπηρεσιών προς τελικούς χρήστες, προς την παραγωγή διεθνώς ανταγωνιστικών προϊόντων, προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής εγχώριας προστιθέμενης αξίας καθώς και υπηρεσιών προς επιχειρήσεις⁴².

Η αναβάθμιση της διεθνούς εικόνας της χώρας και η δικτύωση των ελληνικών επιχειρήσεων στις διεθνείς αγορές θα προωθηθούν προκειμένου να συμβάλλουν στην επίτευξη του στρατηγικού αυτού στόχου.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού προτεραιότητα θα δοθεί στα κάτωθι:

- Προώθηση της ανάπτυξης νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και διαδικασιών, σε ολόκληρη την αλυσίδα αξίας των επιχειρήσεων, συμβάλλοντας στη μείωση του κόστους παραγωγής και στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων.
- Ανάπτυξη κουλτούρας επιχειρηματικής συνεργασίας, μεταξύ των βασικών φορέων των παραγωγικών συστημάτων (επιχειρήσεις, εργαζόμενοι, επιστημονική-ερευνητική κοινότητα, αρμόδιοι κρατικοί φορείς, ενώσεις καταναλωτών, περιβαλλοντικές οργανώσεις).
- Ανάπτυξη «έξυπνης εξειδίκευσης»⁴³ με αποδοτική, αποτελεσματική και συνεργατική χρήση των δημοσίων επενδύσεων για την ενίσχυση της καινοτομίας, αναβάθμιση του των ανθρώπινων πόρων και δημιουργία ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων με υψηλή προστιθέμενη αξία σε κλάδους της οικονομίας που πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις.
- Διαμόρφωση και αποτελεσματική υλοποίηση περιφερειακών στρατηγικών έρευνας και καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση.
- Στήριξη επενδύσεων σε υποδομές, με σκοπό τη στήριξη της επιχειρηματικότητας, την επίτευξη οικονομιών κλίμακας, τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας καθώς και τη μείωση του κόστους.
- Στήριξη νέων και υφιστάμενων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής οικονομίας με γνώμονα την έξοδο από την κρίσης.
- Διευκόλυνση της πρόσβασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) σε χρηματοδότηση.

⁴² Κωστοπούλου Μ., Παρουσίαση «ΕΣΠΑ 2014-2020 Εξειδίκευση Αξόνων Στρατηγικής»

⁴³ Κουρέτας Δ., «Έξυπνη εξειδίκευση του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2014-2020»

❖ **Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση.**

Η πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει η χώρα αφορά στην ανάγκη για υλοποίηση πολιτικών που αντιμετωπίζουν τα διαρθρωτικά προβλήματα της αγοράς εργασίας, προκειμένου να βελτιωθεί η σύζευξη των αναζητούντων εργασία με τις νέες κενές θέσεις εργασίας, έτσι ώστε να αποφευχθεί η μετατροπή της ανεργίας από κυκλική σε διαρθρωτική⁴⁴, δηλ. μόνιμη. Ένα καλά σχεδιασμένο πλαίσιο πολιτικών και μέτρων για την αγορά εργασίας μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως υποστηρικτικό εργαλείο για την οικονομική ανάκαμψη. Ένα τέτοιο πακέτο θα περιλαμβάνει τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, τη στήριξη της δημιουργία θέσεων απασχόλησης και τη θέσπιση ενός επαρκούς δικτύου κοινωνικής προστασίας με τη δημιουργία νέων προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας για όσους έχουν ανάγκη. Με αυτό τον τρόπο, μπορούν να περιοριστούν οι κοινωνικές συνέπειες της κρίσης, να ελαχιστοποιηθεί το μακροχρόνιο κόστος από την υψηλή ανεργία και να τεθούν τα θεμέλια για μια βιώσιμη επιστροφή σε υψηλά ποσοστά απασχόλησης.

❖ **Προστασία του περιβάλλοντος – μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον.**

Βασική επιδίωξη σε αυτόν τον πολύ σημαντικό τομέα είναι η μετάβαση σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον με ενίσχυση της απασχόλησης, αποδοτική χρήση των πόρων και χαμηλά επίπεδα εκπομπών άνθρακα, με κύρια επιδίωξη την προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων⁴⁵, με παράλληλη προστασία της δημόσιας υγείας και της ζωής των πολιτών.

⁴⁴ Κωστής Π., «Διαρθρωτική και Κυκλική ανεργία στην Ελλάδα», <http://indeepanalysis.gr/analyseis/arhra/diarthrwitikh-kai-kyklikh-anergia-sthn-ellada>

⁴⁵ Σχέδιο Συνοπτικού Κειμένου Κατευθύνσεων Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής 2014-2020 που αφορά στους τομείς ευθύνης του ΥΠΕΚΑ

- Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος και των Πόρων

Όσον αφορά την Αειφόρο Διαχείριση και Προστασία Φυσικών Πόρων, ως κύριοι στόχοι αναδεικνύονται η αποτελεσματική διαχείριση και προστασία των φυσικών πόρων και η αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων, καθώς επίσης και η αποκατάσταση, προστασία και ανάδειξη της βιοποικιλότητας και του φυσικού τοπίου, εξασφαλίζοντας παράλληλα την οικονομική βιωσιμότητα των παρεμβάσεων.

- Αναβάθμιση της Ποιότητας Ζωής

Για την Αναβάθμιση της Ποιότητας Ζωής με σεβασμό στο Περιβάλλον προωθούνται παρεμβάσεις που στοχεύουν στην αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων και την προώθηση της ανακύκλωσης, καθώς και της αντιμετώπισής τους ως πόρου μέσω της επαναχρησιμοποίησης και της αξιοποίησης, στην ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη, τη βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας και τη μείωση του θορύβου, καθώς και στην προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας.

- Προώθηση της προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή και περιορισμός των επιπτώσεων αυτής – Πρόληψη και Διαχείριση Κινδύνων

Η Ελλάδα πρέπει να δώσει ιδιαίτερη σημασία στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή⁴⁶ και στην πρόληψη και διαχείριση κινδύνων δεδομένης της γεωφυσικής τρωτότητας της χώρας και των οικονομικών δραστηριοτήτων της. Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει παραγωγικούς τομείς όπως η γεωργία, η δασοκομία, η αλιεία, οι υδατοκαλλιέργειες ενώ επηρεάζει τον εκτεταμένο παράκτιο χώρο. Επομένως, βασικός στόχος στο πεδίο αυτό είναι η αντιμετώπιση των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή και τις φυσικές καταστροφές αλλά και ο μετριασμός των επιπτώσεων από αυτή.

- Μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον

⁴⁶ Τα στοιχεία, από τις πλέον πρόσφατες επιστημονικές διαπιστώσεις στις οποίες προέβη η Διακυβερνητική Ομάδα για την Κλιματική Αλλαγή (Intergovernmental Panel for Climate Change - IPCC) στο πλαίσιο της 5ης έκθεσης αξιολόγησης (5th Assessment report - AR5), επιβεβαιώνουν πέραν πάσης αμφιβολίας τις αρνητικές επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος

Η μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον, ή οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, όπως αποκαλείται στο έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αποτελεί κεντρική ευρωπαϊκή πολιτική, ενώ έχουν τεθεί και σχετικοί ποσοτικοί στόχοι. Για την Ελλάδα, η μετάβαση αυτή αποτελεί ευκαιρία για τη επίτευξη πολλαπλών στόχων:

- (i) Εθνικών ενεργειακών στόχων όπως η ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού, η διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση στο επίπεδο του 20%, η εξοικονόμηση ενέργειας σε όλους τους τομείς, και η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.
- (ii) Ενίσχυση της εγχώριας επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης, ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την παροχή ενεργειακών υπηρεσιών σε όλους τους τομείς, ενεργοποίηση έξυπνων χρηματοδοτικών εργαλείων και μηχανισμών της αγοράς καθώς και ανάδειξη του ρόλου της Ελλάδας ως κόμβου ενεργειακών αγαθών.
- (iii) Ανάπτυξη των περιφερειών με αποδοτική αξιοποίηση των τοπικών ενεργειακών πόρων.

❖ **Ανάπτυξη – εκσυγχρονισμός – συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.**

■ Δίκτυα μεταφορών

Ο κεντρικός αναπτυξιακός στόχος του τομέα μεταφορών για τη νέα προγραμματική περίοδο παραμένει η ολοκλήρωση της ανάπτυξης του Εθνικού Συστήματος Μεταφορών⁴⁷ και η ανάδειξη της Ελλάδας σε κύρια βαλκανική πύλη και κόμβο μεταφορών της Ανατολικής Μεσογείου, επαρκώς συνδεδεμένης με τα άλλα κράτη μέλη και κυρίως τον κεντρικό αναπτυξιακό πυρήνα (πεντάγωνο) της Ε.Ε.

Η κινητικότητα και η προσβασιμότητα αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή όλων των περιφερειών της Ε.Ε. Για την πλήρωση των απαιτήσεων αυτών σε μια ισόρροπη, πολυκεντρική ελληνική

⁴⁷ Παπασιώπη Ζ., (2015), «Το Ε.Π. Υ.ΜΕ.ΠΕΡ.Α.Α. 2014 – 2020»

επικράτεια, είναι σημαντικό για τα επόμενα χρόνια να διασφαλισθεί η ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη διατροφικών συστημάτων για τους πολίτες και τα εμπορεύματα.

Η προώθηση αποδοτικών σιδηροδρομικών, οδικών και αεροπορικών δικτύων (συμπεριλαμβανομένων των δικτύων βιώσιμων περιφερειακών αερολιμένων), αποτελεσματικών θαλάσσιων οδών και δευτερευόντων δικτύων που θα συνδέουν τις κύριες αναπτυξιακές ζώνες με την ενδοχώρα και το νησιωτικό χώρο για την εξυπηρέτηση της περιφερειακής κινητικότητας, καθώς και η περαιτέρω εξέλιξη των Διευρωπαϊκών Δικτύων που συνδέουν τα κύρια ευρωπαϊκά κέντρα, (όπως οι πρωτεύουσες, οι μητροπολιτικές περιφέρειες και οι κόμβοι) με το κύριο δίκτυο της χώρας, αποτελούν τα βασικά στοιχεία ανάπτυξης του τομέα για την επόμενη περίοδο. Η ολοκλήρωση των βασικών οδικών υποδομών και η επέκταση/εκσυγχρονισμός του μικρού σε έκταση με σημαντικές τεχνολογικές ανεπάρκειες σιδηροδρομικού δικτύου, συνιστούν τις αρχικές προτεραιότητες του τομέα.

▪ Ενεργειακές υποδομές

Η ενέργεια μαζί με τις μεταφορές αποτελούν το νευρικό σύστημα κάθε οικονομίας. Ιδιαίτερα στην Ελλάδα ο τομέας της ενέργειας τα επόμενα χρόνια προβλέπεται να βρίσκεται στο επίκεντρο της προσοχής.

Στις ενεργειακές υποδομές η εκμετάλλευση των εγχώριων αποθεμάτων υδρογονανθράκων αποτελεί προτεραιότητα για τη μείωση της εξάρτησης από εισαγόμενα καύσιμα. Η επόμενη περίοδος μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντική για την Ελλάδα ως προς το ζήτημα αυτό, καθώς έχει ξεκινήσει η προεργασία για τις έρευνες υδρογονανθράκων⁴⁸.

Ο εκσυγχρονισμός και η επέκταση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου (συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρικών διασυνδέσεων των νησιών μεταξύ τους ή/και με την ηπειρωτική Ελλάδα) αποτελεί, επίσης, σημαντική προτεραιότητα για τη νέα προγραμματική περίοδο. Ο εκσυγχρονισμός και η επέκταση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, να στηρίξει την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

⁴⁸ Υπάρχουν σε εξέλιξη προσπάθειες για βελτίωση του ενεργειακού μείγματος στον τομέα των μεταφορών και μεγαλύτερη χρήση εναλλακτικών καυσίμων, οι οποίες κυρίως ακολουθούν τις αντίστοιχες Οδηγίες της ΕΕ

Επίσης προτείνεται η ανάπτυξη ευφών συστημάτων⁴⁹ για τη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας ώστε να ενισχυθεί ο ανταγωνισμός στην αγορά ενέργειας, να βελτιωθούν και να εμπλουτιστούν οι ενεργειακές υπηρεσίες που παρέχονται στους καταναλωτές και να αξιοποιηθούν καλύτερα οι (διάσπαρτοι) τοπικοί ενεργειακοί πόροι.

❖ **Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης.**

Από τις σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις που καλείται να υλοποιήσει η χώρα, είναι αυτή της δημόσιας διοίκησης. Η μεταρρύθμιση αυτή, αποτελεί προϋπόθεση αλλά και καθοριστικό παράγοντα για την είσοδο της χώρας σε τροχιά ανάκαμψης. Για το λόγο αυτό, στο πλαίσιο του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης, θα στηριχθεί ως άμεση προτεραιότητα η μεταρρύθμιση αυτή. Η προγραμματική περίοδος 2014-2020 θα αποτελέσει ένα βασικό μοχλό των προσπαθειών μεταρρύθμισης της Δημόσιας Διοίκησης, όπως εξάλλου προβλέπεται και σε όλα τα σχετικά κείμενα εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών αλλά και όπως επιβάλλει η τρέχουσα κατάσταση της χώρας.

Οι σχετικές προτεραιότητες είναι οι εξής:

- ✓ Βελτίωση της θεσμικής ικανότητας και της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό): Προβλέπεται ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, το διυπουργικό συντονισμό, καθώς και την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο κατάλληλο επίπεδο λαμβάνοντας υπόψη ότι μέσω της διάδρασης των θεσμών και των δομών εξουσίας λαμβάνονται αποφάσεις για την κατανομή των πόρων που επηρεάζουν την κοινωνία και την οικονομία. Προβλέπεται επίσης, η διασφάλιση της αποτελεσματικής διασύνδεσης μεταξύ των περιφερειακών και

⁴⁹ Ανάπτυξη «ευφών» συστημάτων μέτρησης (smart meters) στο Ελληνικό Δίκτυο Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας

τοπικών διοικήσεων καθώς και ανάμεσα σε αυτές και την κεντρική διοίκηση με παράλληλη μεταφορά αρμοδιοτήτων και πόρων για την εύρυθμη λειτουργία τους. Στοιχείο κλειδί της στρατηγικής αυτής αποτελεί η απλούστευση του νομικού και διοικητικού πλαισίου, η οποία θα συμβάλει στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των δημοσίων οργανισμών, της λογοδοσίας, της διαφάνειας και της συμμετοχής των πολιτών καθώς και στη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα. Ειδική μέριμνα θα υπάρξει για την αποτελεσματική μεταφορά καλών πρακτικών και την προώθηση αποτελεσματικών μεταρρυθμίσεων για την κοινωνία και την οικονομία.

✓ Βασική παρέμβαση θα αποτελέσει η θέσπιση και λειτουργία ενός ενιαίου συστήματος μέτρησης της απόδοσης και της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών, στοιχείο που ενισχύει τη λογοδοσία της διοίκησης και καλλιεργεί το έδαφος για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών στη διοίκηση. Ενδεικτικά, για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων αναγκαίες παρεμβάσεις αποτελούν, μεταξύ άλλων, (α) η δημιουργία σταθερού και συνεπούς νομικού και φορολογικού πλαισίου, (β) η μείωση των χρόνων απόδοσης της δικαιοσύνης, (γ) η απλούστευση και επιτάχυνση της αξιολόγησης επενδυτικών προτάσεων και η σύντμηση των διαδικασιών αδειοδότησης, και (δ) η διευκόλυνση των εξαγωγών.

✓ Ενίσχυση των δεξιοτήτων και της τεχνογνωσίας του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης - προσαρμογή στις διαρθρωτικές και θεσμικές αλλαγές:

✓ Ανάπτυξη, προώθηση και εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις: Προβλέπεται ο καθορισμός και η εφαρμογή μιας συνεκτικής στρατηγικής ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων, που μέσω διαρθρωτικών και θεσμικών αλλαγών, θα επενδύει στην εκπαίδευση, στις σύγχρονες δεξιότητες και στη δια βίου μάθηση των δημοσίων υπαλλήλων με στόχο την ενίσχυση της αποδοτικότητας και την αποτελεσματική διακυβέρνηση. Ειδικότερα προβλέπεται η ενδυνάμωση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, η διάθεση τυποποιημένων διοικητικών διαδικασιών μέσω πληροφοριακών συστημάτων, η βελτίωση της ποιότητας της, η διαλειτουργικότητα και η συμμόρφωση με

πρότυπα και η ενίσχυση της ασφάλειας στο διαδίκτυο και επομένως η οικοδόμηση της ψηφιακής εμπιστοσύνης..

✓ Βασικά ζητούμενα είναι η παροχή του μέγιστου δυνατού αριθμού ψηφιακών υπηρεσιών προς τον πολίτη, η δημιουργία περιβάλλοντος πλήρως ψηφιακής συνεργασίας / επικοινωνίας, η δημιουργία περιβάλλοντος πλήρως ψηφιακής συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών και των στελεχών της δημόσιας διοίκησης και η διασφάλιση γενικότερων συνθηκών ψηφιακής ανάπτυξης για τις επιχειρήσεις.

Τα παραπάνω θα οδηγήσουν στην ουσιαστική «ψηφιοποίηση» της δημόσιας διοίκησης⁵⁰, τόσο όσον αφορά στην παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και επιχειρήσεις όσο και στην ενδοκυβερνητική συνεργασία. Ο στόχος αυτός επιδιώκεται με σεβασμό στα προσωπικά δεδομένα των πολιτών και τη σφαίρα της ιδιωτικής τους ζωής.

❖ Αειφόρος χωρική ανάπτυξη.

- Προώθηση της αειφόρου και ολοκληρωμένης ανάπτυξης στις περιφέρειες, τις πόλεις, τις αγροτικές περιοχές και τις περιοχές με γεωγραφικά μειονεκτήματα:

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση⁵¹ με την προσθήκη της εδαφικής συνοχής στους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής⁵², διατύπωσε την επιθυμητή «συνθήκη» για την ενωμένη Ευρώπη, θέτοντας τους τρεις αυτούς στόχους ως τους ικανούς και απαραίτητους για την επίτευξη του καλύτερου επίπεδου διαβίωσης των πολιτών της.

⁵⁰ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τρεις μεγάλες επενδύσεις 389,4 εκατομμυρίων ευρώ από το ευρωπαϊκό ταμείο περιφερειακής ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) που θα βοηθήσει την ανάκαμψη της Ελλάδας με τον εκσυγχρονισμό ολόκληρης της δημόσιας διοίκησης, την υλοποίηση ηλεκτρονικών δευτεροβάθμιων και πρωτοβάθμιων εκπαιδευτικών συστημάτων και την επέκταση της διαδικτυακής κάλυψης υψηλών ταχυτήτων

⁵¹ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2010), «Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ε.Ε.»

⁵² Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Οικονομική, Κοινωνική και Εδαφική συνοχή», http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.1.html

Η βέλτιστη ανάδειξη της εδαφικής ποικιλομορφίας μέσω της ενίσχυσης της περιφερειακής ταυτότητας, η ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας όλων των περιφερειών της Ευρώπης και η πολυκεντρική οργάνωση του ευρωπαϊκού χώρου, συνιστούν τις βασικές αρχές με γνώμονα τις οποίες έχουν κληθεί να εξειδικευτούν οι εθνικές πολιτικές.

Οι παραπάνω αρχές της χωρικής συνοχής με την ενσωμάτωση της χωρικής διάστασης στις τομεακές πολιτικές και στα διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης, καθορίζουν τους στρατηγικούς προσανατολισμούς για την εφαρμογή της χωρικής ανάπτυξης και στη χώρα μας, κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο⁵³.

Συνεπώς στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής και με οδηγό τον κεντρικό αναπτυξιακό στόχο που ορίζεται ως η αναγέννηση του παραγωγικού προτύπου της ελληνικής οικονομίας, με αιχμή τη δημιουργία θέσεων εργασίας, η χωρική ανάπτυξη, καλείται να συμπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης και να μεγιστοποιήσει τα οφέλη από την άσκηση των τομεακών πολιτικών.

Η διαπίστωση του ελληνικού «περιφερειακού προβλήματος» και του «αστικού παράδοξου» (μονοκεντρικότητα, ενδοπεριφερειακές ανισότητες, άνισο αστικό ιεραρχικό σύστημα και οργάνωση των πόλεων) αλλά και η «γεωγραφία» της χώρας όσον αφορά στο εσωτερικό της και τη θέση της στην Ευρώπη και τον κόσμο, καθορίζουν τις κύριες χωρικές αναπτυξιακές επιλογές των επόμενων χρόνων. Αυτό σημαίνει πως κατά την εξειδίκευσή της η προσέγγιση για την αλλαγή του παραγωγικού προτύπου της χώρας, πρέπει να δίνει έμφαση στην ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα ως κινητήρες της, στην εργασία και την κοινωνική συνοχή ως απώτερους στόχους της, εστιάζοντας στην φέρουσα ικανότητα και «δυνατότητα», καθώς και στις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε επιμέρους χωρικής ενότητας.

Η ενδογενής τοπική ανάπτυξη, η αειφόρος αστική ανάπτυξη, η ενισχυμένη ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, η ισόρροπη σχέση του αστικού με τον περιβάλλοντα αγροτικό χώρο, η ιδιαίτερη προσοχή στις περιοχές με μόνιμα γεωγραφικά μειονεκτήματα (νησιά, ορεινές περιοχές), και η ενδυνάμωση των συνεργασιών στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, συνιστούν τις βασικές επιλογές της χωρικής ανάπτυξης.

Οι μητροπολιτικές περιοχές, οι περιοχές αποβιομηχάνισης αλλά και οι περιοχές που περισσότερο δοκιμάζονται από την οικονομική κρίση με τα συνακόλουθα φαινόμενα

⁵³ Κυβέλου Σ., (2010), «Από τη χωροταξία στη χωροδιαχείριση: Η έννοια του στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού και της εδαφικής συνοχής στην Ευρώπη», σελ.83

της αστικής φτώχειας και των υψηλών ποσοστών ανεργίας, η περιβαλλοντική υποβάθμιση και ο κοινωνικός αποκλεισμός, περιλαμβάνονται επίσης στις περιοχές όπου θα εφαρμοσθούν οι δράσεις χωρικής ανάπτυξης.

Ειδικότερα για τις αστικές περιοχές, οι συντονισμένες ενέργειες με προϋπόθεση και βάση τα προγράμματα ολιστικής προσέγγισης θα έχουν αιχμή την οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμη προοπτική και τις πρόνοιες προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, τις δυνατότητες και προβλέψεις για την εξυπηρέτηση των κοινωνικών ομάδων ως προς την στέγαση, τους χώρους εργασίας και επιχειρηματικότητας, την λειτουργική και αισθητική αναβάθμιση και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Η ενίσχυση της κατοικίας στα κέντρα των πόλεων, η ορθολογική και οικολογική πολιτική αστικών μεταφορών (βιώσιμη αστική κινητικότητα⁵⁴) και η διατήρηση της πολυδιάστατης λειτουργικότητας των επαγγελματικών δραστηριοτήτων, συνιστούν στοιχεία ορθολογικής χωρικής οργάνωσης που συντείνουν και στην ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη των ευρύτερων περιοχών.

Σύμφωνα με το νέο Κανονιστικό Πλαίσιο, οι νέες παρεμβάσεις θα χρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο όπως και από τα Ταμεία Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιείας (προαιρετικά και σε πολυταμειακή βάση).

Τα Τοπικά προγράμματα ανάπτυξης με πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD)⁵⁵ και οι Ολοκληρωμένες Εδαφικές Επενδύσεις (ITI)⁵⁶ αποτελούν τα κύρια εργαλεία εφαρμογής που προτείνονται από τους Κανονισμούς.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά τους είναι α) η *προυπόθεση Ολοκληρωμένων Στρατηγικών Τοπικής ανάπτυξης αναλόγως του πεδίου εφαρμογής, με βάση τις τοπικές ανάγκες και το τοπικό δυναμικό*, β) η *εφαρμογή τους σε συγκεκριμένες εδαφικές ενότητες (υποπεριφερειακές για τα CLLD, ευρύτερες για τα ITIs)*. γ) η *συμπερίληψη καινοτόμων στοιχείων στο σχεδιασμό και την εφαρμογή τους*.

⁵⁴ Η βιώσιμη κινητικότητα ορίζεται ως η βιώσιμη μετακίνηση ανθρώπων και αγαθών στο αστικό και περιαστικό περιβάλλον. Η βιωσιμότητα έχει τρεις βασικές συνιστώσες: την περιβαλλοντική, την κοινωνική και την οικονομική. Αντιστοίχως μπορούν να αποδοθούν αντίστοιχες περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις στην έννοια της βιώσιμης κινητικότητας

⁵⁵ Η Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD), βασισμένη στην προσέγγιση LEADER, είναι μια μέθοδος σχεδιασμού και υλοποίησης τοπικών ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών, με τη συμμετοχή των εταίρων σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και δημογραφικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές

⁵⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση», http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/iti_el.pdf

Ειδικότερα για τα CLLD, η πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων και η στήριξη από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης με συμμετοχή των δημόσιων και ιδιωτικών τοπικών φορέων, είναι επιβεβλημένη.

Σημαντικό εργαλείο εφαρμογής χωρικών πολιτικών μπορούν να αποτελέσουν επίσης τα Κοινά Σχέδια Δράσης (Joint Action Plans)⁵⁷, των οποίων η έμφαση δίνεται περισσότερο στην απλοποίηση διαδικασιών.

Τέλος, αναγνωρίζοντας τη σημασία της εδαφικής συνοχής και την ανάγκη για εξομάλυνση και μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών του Ευρωπαϊκού χώρου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεχίζει την περίοδο 2014 -2020 τα προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στη δικτύωση και στην ανάπτυξη συνεργειών.

Η Ελλάδα θα συμβάλλει ενεργά στην ενδυνάμωση των συνεργασιών με τις περιφέρειες της Ευρώπης συμμετέχοντας στα διασυνοριακά, διακρατικά και διαπεριφερειακά προγράμματα, διμερή και πολυμερή. Η χώρα μας, χάρη στη στρατηγική της θέση στο Μεσογειακό χώρο και στα γεωγραφικά της χαρακτηριστικά, αποτελώντας παράλληλα κράτος-μέλος στα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης έχει αναπτύξει ισχυρές συνεργασίες, πολιτικές συμμαχίες και διακρατικούς δεσμούς, υλοποιώντας έργα τόσο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, όσο και με την αξιοποίηση άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων στο πλαίσιο προγραμμάτων συνεργασίας με τρίτες και γείτονες χώρες. Στην επόμενη προγραμματική περίοδο, στα προαναφερθέντα προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας αυξημένη προσοχή θα δοθεί στις στρατηγικές μακροπεριφερειών και στόχος μας είναι να διαδραματίσει η Ελλάδα πρωτεύοντα και λειτουργικό ρόλο σε μια μακροπερίφεια της Ανατολικής Μεσογείου.

Επιπλέον, η ισχυρή παρουσία της χώρας μας στα διαπεριφερειακά δίκτυα ανταλλαγής καλών πρακτικών για την αειφόρο αστική ανάπτυξη (URBACT)⁵⁸ και εκπόνησης μελετών Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος για τη χωροταξία (ESPON)⁵⁹ θα ενδυναμωθεί περισσότερο με την ενεργό συμμετοχή των ελληνικών πόλεων και της ακαδημαϊκής κοινότητας, αντίστοιχα.

⁵⁷ Ο έλεγχος γίνεται εφικτός σε μεγάλο βαθμό, καθώς κάθε κράτος-μέλος υποβάλλει ένα ετήσιο Εθνικό Σχέδιο Δράσης (National Action Plan), όπου καθορίζεται η εθνική στρατηγική για την απασχόληση και η εφαρμογή της

⁵⁸ URBACT:είναι το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας που στοχεύει στην ενδυνάμωση της βιώσιμης ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης στις πόλεις της Ευρώπης

⁵⁹ Κυβέλου Σ., «Η χωρική διάσταση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού:ευρωπαϊκή προσέγγιση με βάση τα ευρήματα του προγράμματος ESPON»

Τέλος θα πρέπει να τονιστεί ότι οι παρεμβάσεις με χωρικό εντοπισμό και η αυξημένη χωρική διάσταση των τομεακών πολιτικών απαιτούν ενισχυμένη και αποκεντρωμένη χωρική διακυβέρνηση, στηριγμένη στη συνεργασία των διαφορετικών επιπέδων από το σχεδιασμό ως τη διαχείριση. Οι διατάξεις των κανονισμών για τα εργαλεία χωρικής ανάπτυξης προβλέπουν την προαιρετική σύσταση διακυβερνητικών σχημάτων, με προϋπόθεση την εξασφάλιση της συνεργασίας των διαφορετικών επιπέδων στοχεύοντας στο καλύτερο αποτέλεσμα.

Ειδικά για την Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία νέα εργαλεία όπως ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ)⁶⁰ με την συμμετοχή φορέων και τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να αποτελέσουν τον ενδιάμεσο φορέα ή δικαιούχο υλοποίησης των σχετικών προγραμμάτων.

2.6 Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση⁶¹ αποτελεί τη συστηματική και αντικειμενική αναλυτική εκτίμηση μιας παρέμβασης και επιδιώκει να εκτιμηθεί η επιτυχία της όσον αφορά τους στόχους, να δώσει απαντήσεις σε ερωτήματα που σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα, την επίπτωση και τη βιωσιμότητά της και να αντλήσει διδάγματα.

Στην προγραμματική περίοδο 2014-2020 δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο της αξιολόγησης για την ενδυνάμωση της εστίασης στα αποτελέσματα των προγραμμάτων και την εκτίμηση των επιπτώσεων των πολιτικών που υιοθετήθηκαν.

Βάσει του Κανονισμού, στη νέα προγραμματική περίοδο τα κράτη-μέλη θα πρέπει να προβούν στη διενέργεια μιας σειράς αξιολογήσεων για τη βελτίωση του σχεδιασμού:

-Εκ των προτέρων αξιολόγηση

⁶⁰ Οι Ευρωπαϊκοί Όμιλοι Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ) δημιουργήθηκαν για να διευκολυνθεί η διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειακών και τοπικών αρχών τους. Οι ΕΟΕΣ δίνουν τη δυνατότητα στους εν λόγω εταίρους να υλοποιούν κοινά έργα, να ανταλλάσσουν εμπειρίες και να βελτιώνουν τον συντονισμό του χωροταξικού σχεδιασμού

⁶¹ Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων, Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης, «Η Αξιολόγηση στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020»

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση⁶² (ex-ante evaluation) αποτελεί μια θεωρητική ανάλυση, η οποία εκτιμά την ισχύ της θεωρίας πίσω από την επιδιωκόμενη αλλαγή (theory of change) που στοχεύει να επιτύχει ένα πρόγραμμα και τη λογική της παρέμβασης, πάνω στην οποία έχει βασιστεί ο σχεδιασμός του προγράμματος πριν την έναρξη υλοποίησής του. Με την εγκύκλιο για τη διεξαγωγή της εκ των προτέρων αξιολόγησης και της στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020, δόθηκαν οι βασικές κατευθύνσεις για την οργάνωση και διεξαγωγή της εκ των προτέρων αξιολόγησης των ΕΠ, οι οποίες ολοκληρώθηκαν και υποβλήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μαζί με τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

-Αξιολόγηση κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου

Κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου είναι χρήσιμο να πραγματοποιούνται αξιολογήσεις τόσο σε σχέση με την εφαρμογή (αξιολογήσεις εφαρμογής), όσο και με τις επιπτώσεις μίας παρέμβασης (αξιολογήσεις επιπτώσεων).

Η αξιολόγηση εφαρμογής (implementation evaluation) πραγματοποιείται κατά την υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και εξετάζει τον τρόπο υλοποίησης και διαχείρισής τους, προκειμένου να υποστηριχθεί η ομαλή ολοκλήρωσή τους. Για το λόγο αυτό, η αξιολόγηση εφαρμογής είναι πιο χρήσιμη στις αρχές της προγραμματικής περιόδου, στα πρώτα στάδια του κύκλου ζωής των παρεμβάσεων.

Η αξιολόγηση επιπτώσεων (impact evaluation) διερευνά τα αποτελέσματα μιας συγκεκριμένης παρέμβασης, το βαθμό επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί και το κατά πόσο θα άλλαζαν τα αποτελέσματα αν δεν είχε υλοποιηθεί η παρέμβαση. Ο ρόλος της αξιολόγησης επιπτώσεων είναι να γίνει κατανοητή η λειτουργία μιας παρέμβασης και να διαχωριστούν οι επιπτώσεις που οφείλονται στην παρέμβαση από εκείνες που οφείλονται σε άλλους παράγοντες. Για το λόγο αυτό, οι αξιολογήσεις επιπτώσεων είναι πιο χρήσιμο να λάβουν χώρα σε μεταγενέστερα και προς τα τελικά στάδια της προγραμματικής περιόδου.

-Εκ των υστέρων αξιολόγηση

⁶² Ιωάννης Φίρμπας, Οδηγίες για την ανάπτυξη του ενιαίου συστήματος δεικτών ΕΣΠΑ 2014-2020 (1ο ΜΕΡΟΣ), «Η συνεισφορά της εκ των προτέρων αξιολόγησης στην ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας του συστήματος δεικτών ΕΠ/ΠΕΠ», σελ.35

Σκοπός της εκ των υστέρων αξιολόγησης (ex-post evaluation) είναι να συνθέσει μια ακριβή εικόνα όλης της προγραμματικής περιόδου. Η αξιολόγηση εξετάζει την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των Ταμείων και των επιπτώσεών τους στην οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, αλλά και τη συνεισφορά τους στις προτεραιότητες της Ένωσης για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

-Έκθεση σύνοψης των αξιολογήσεων

Η έκθεση σύνοψης των αξιολογήσεων (report summarising evaluation) αποτελεί μια έκθεση η οποία παρουσιάζει συνοπτικά τα συμπεράσματα όλων των αξιολογήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού και τις κύριες εκροές και αποτελέσματα του προγράμματος, τα ζητήματα που κρίνεται πως επηρεάζουν την επίδοση του προγράμματος και τα μέτρα που έχουν ληφθεί (άρθρο 114-2). Στόχος της έκθεσης είναι να βοηθήσει τα κράτη-μέλη να προετοιμαστούν για την επόμενη προγραμματική περίοδο αλλά και να υποστηρίξει την εκ των υστέρων αξιολόγηση που θα πραγματοποιηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη.

-Σχέδιο Αξιολόγησης

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι θα σχεδιαστούν και θα πραγματοποιηθούν ποιοτικές αξιολογήσεις στην προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο Κανονισμός Κοινών Διατάξεων επιβάλλει την κατάρτιση ενός ή περισσότερων Σχεδίων Αξιολόγησης. Το Σχέδιο Αξιολόγησης (evaluation plan) αποτελεί ένα στρατηγικό έγγραφο που περιγράφει πως θα γίνει η αξιολόγηση ενός προγράμματος και του πως θα χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης για τη βελτίωση του προγράμματος και της λήψης αποφάσεων.

Ένα Σχέδιο Αξιολόγησης έχει ως στόχο:

- τη βελτίωση της ποιότητας των αξιολογήσεων μέσω σωστού σχεδιασμού, περιλαμβάνοντας τον προσδιορισμό και τη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων

- την παροχή πληροφορίας στους διαχειριστές και λήπτες αποφάσεων που βασίζεται στις αξιολογήσεις
- να διαμορφώσει ένα πλαίσιο για το σχεδιασμό αξιολογήσεων επιπτώσεων
- να διασφαλίσει ότι οι αξιολογήσεις θα παρέχουν τις αναγκαίες εισροές για την κατάρτιση των ετήσιων εκθέσεων και των εκθέσεων προόδου
- να διευκολύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο να συνθέσει τα ευρήματα από τα διαφορετικά κράτη-μέλη και να επικοινωνήσει τα διαθέσιμα στοιχεία
- να εξασφαλίσει ότι έχουν προβλεφθεί οι κατάλληλοι πόροι για τη ολοκλήρωση των αξιολογήσεων

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, έχει αποφασιστεί να καταρτιστεί ένα Σχέδιο Αξιολόγησης για κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και ένα Σχέδιο Αξιολόγησης σε επίπεδο Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2014-2020.

Κεφάλαιο 3

Ο Δήμος Ηρακλείου (case study) παρουσιάζει ενδιαφέρουσα δυναμική ανάπτυξης, κάνοντας αξιοσημείωτες προσπάθειες για την βέλτιστη αξιοποίηση και διαχείριση του Επιχειρησιακού Προγράμματος 2015-2019, με κύριο στόχο την άμεση κάλυψη βασικών αναγκών του Δήμου και την περαιτέρω ανάπτυξη και ανάδειξή του στο εξωτερικό περιβάλλον. Η στοχευόμενη αναπτυξιακή δυναμική του Δήμου Ηρακλείου συνδέεται με σύγχρονες μορφές οργάνωσης, «πολυκεντρική» αντίληψη και κοινωνικές ευαισθησίες. Ο σύγχρονος ρόλος της Αυτοδιοίκησης, συνυφασμένος

πλέον με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και την ηλεκτρονική δημοκρατία, σε συνδυασμό με τον ισχυρό μητροπολιτικό ρόλο του Δήμου Ηρακλείου, επιβάλλει την ευρεία αλλά συγκροτημένη αξιοποίηση της προσφερόμενης χρηματοδότησης για τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα.

3.1. Τα χρηματοδοτικά εργαλεία στους ΟΤΑ την Προγραμματική Περίοδο 2015-2019

Η ΕΕ στο πλαίσιο της νέας Πολιτικής Συνοχής, θα διαθέσει μέσω των διαρθρωτικών ταμείων περί τα 376 δις ευρώ τα έτη 2014 – 2020. Σε επίπεδο χώρας, η κατανομή των πόρων για τη νέα περίοδο αναμένεται (σε πλήρη αντίφαση με την τρέχουσα επιτακτική ανάγκη στήριξης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης), να είναι σημαντικά μικρότερη, σε σχέση με την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013, γεγονός το οποίο πρακτικά οφείλεται στον τρόπο που έχει υιοθετήσει και αποφασίζει η ΕΕ να ακολουθεί, σχετικά με τον υπολογισμό των κατανομών⁶³.

Συγκεκριμένα, για τον υπολογισμό αυτό, λαμβάνονται υπόψη δεδομένα ΑΕΠ και απασχόλησης για την περίοδο 2007 – 2008, χρονική περίοδο κατά την οποία η Ελλάδα δεν είχε πρακτικά εισέλθει στα έτη της κρίσης χρέους και το επίπεδο ανάπτυξης παρουσίαζε πολλά συμπτώματα πλασματικότητας, όπως αποδείχτηκε από την καταβάρθρωση των εισοδημάτων τα επόμενα έτη 2009, 2010, 2011, κατά τα οποία το ΑΕΠ παρουσίασε δραστική μείωση. Στη λογική αυτή, παρουσιάζονται δυνατότητες που δίνουν οι υπό διαμόρφωση Κανονισμοί της νέας Πολιτικής Συνοχής και σε σχέση με τον τοπικό αναπτυξιακό προγραμματισμό και την υιοθέτηση τοπικών στρατηγικών. Πρόκειται για νέα χρηματοδοτικά εργαλεία όπως είναι η «Ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων», η «Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση⁶⁴» και η «Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη⁶⁵». Τα προγράμματα αυτά επιτρέπουν την ανάληψη πρωτοβουλιών από τοπικούς φορείς και διευκολύνουν στην

⁶³ «Οι δήμοι στο στο κατώφλι της νέας προγραμματικής περιόδου», (2013), https://www.eetaa.gr/eu/eu2020/01102013_dimoi_eu2020.pdf

⁶⁴ Η ΟΕΕ είναι ένα εργαλείο υλοποίησης εδαφικών στρατηγικών με ολοκληρωμένο τρόπο

⁶⁵ «Η σχετικά μεγάλη ευαισθησία των ελληνικών οικοσυστημάτων (αστικών ή φυσικών), η απουσία ολοκληρωμένου αναπτυξιακού σχεδιασμού αλλά και η αδυναμία των υφισταμένων κοινωνικών και διοικητικών δομών να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν με επιτυχία μια ολοκληρωμένη πολιτική για την αειφόρο ανάπτυξη αποτελούν δείγματα του χαμηλού επιπέδου βιώσιμης αστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα», (Μπίθας Κ.), (2001)

απορρόφηση κοινοτικών πόρων, παρακάμπτοντας την αβεβαιότητα και τη γραφειοκρατική καθυστέρηση, μέσα από τα τομεακά και περιφερειακά προγράμματα. Στα συγκεκριμένα χρηματοδοτικά εργαλεία, που προβλέπει το σχέδιο του Γενικού Κανονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων της περιόδου 2014 – 2020⁶⁶, αναδεικνύεται η διττή πρόκληση για τους Δήμους της χώρας. Από τη μία πλευρά ευνοούν την αποκέντρωση της διαχείρισης των κοινοτικών πόρων σε υπο-περιφερειακό επίπεδο, επιλύοντας σε πολλές περιπτώσεις καθυστερήσεις και στρεβλώσεις του συστήματος διαχείρισης (που κοστίζει σε ποιότητα και χρόνο απορρόφησης πόρων), αλλά και από την άλλη παρέχεται πλέον η δυνατότητα άσκησης ουσιαστικότερης και αποτελεσματικότερης τοπικής αναπτυξιακής πολιτικής, μέσα από τον ολοκληρωμένο αναπτυξιακό προγραμματισμό τοπικών πολιτικών.

Οι Δήμοι πλέον μπορούν να αξιοποιήσουν καινοτομίες των ενιαίων κανόνων του Κανονισμού των διαρθρωτικών ταμείων και, σε συνάρτηση με τοπικές πρωτοβουλίες και πολιτικές ανάπτυξης και να θεσπίσουν μια συμπαγή πρόταση χρηματοδότησης με θεματικά ολοκληρωμένο και πολύ-ταμειακό χαρακτήρα. Η λογική πλέον του τοπικού αναπτυξιακού προγραμματισμού κατευθύνεται και ευνοεί τη συμμετοχή σε αυτόν και φορέων της τοπικής κοινωνίας (ΜΚΟ, τοπικές οργανώσεις, κλπ) και οικονομίας (ενώσεις παραγωγικών φορέων, ιδιώτες, κ.α).

1) Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (Community Lead Local Development - CLLD)⁶⁷

2) Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση (ΟΕΕ)

3) Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη

Οι πηγές χρηματοδότησης διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

➤ **Πηγές που χρηματοδοτούν συγκεκριμένες δράσεις:** Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης⁶⁸, οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, το ΥΠΕΚΑ⁶⁹, το ΥΠ.ΕΣ.⁷⁰, η

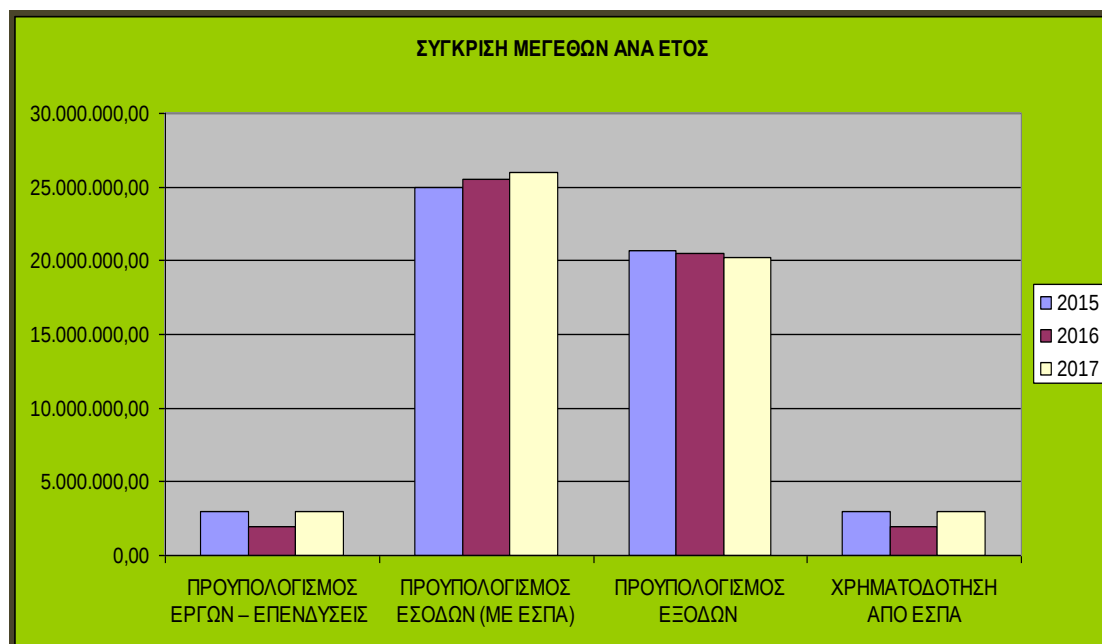
⁶⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία 2014-2020», http://ec.europa.eu/regional_policy/el/information/legislation/regulations/

⁶⁷ Μέθοδος σχεδιασμού και υλοποίησης τοπικών ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών, με τη συμμετοχή των εταίρων σε τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών, των τοπικών οικονομικών και κοινωνικών φορέων, προκειμένου να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και δημογραφικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές

⁶⁸ Σύμφωνα Εταιρικής Σχέσης 2015-2019

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ, η ΕΕΤΑΑ⁷¹, καθώς τα αντίστοιχα Ε.Π. του ΕΣΠΑ.
(ΠΕΠ Αττικής, Διοικητική Μεταρρύθμιση, Ψηφιακή Σύγκλιση) κλπ.

➤ **Πηγές που δύναται να χρηματοδοτούν πολλές δράσεις:** Οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ), η Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΣΑΤΑ) και τα δάνεια αποτελούν χαρακτηριστικές περιπτώσεις πηγών χρηματοδότησης αυτής της μορφής. Η κατανομή των δαπανών θα πραγματοποιηθεί με βάση την ιεράρχηση των δράσεων όπως αυτή περιλαμβάνεται στον Επιχειρησιακό Σχεδιασμό. Οι δυνατότητες χρηματοδότησης από εξωτερικές πηγές (ΕΣΠΑ, ΚΠΣ⁷² κ.τ.λ.) θα αποτελέσουν επίσης κριτήριο διαμόρφωσης των δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν από τους ίδιους πόρους του Δήμου. Πρωταρχικός Στόχος του Οικονομικού Προγραμματισμού είναι η εξασφάλιση της βέλτιστης κατανομής των πόρων του Δήμου στο σύνολο των δράσεων, μέσα από την μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων που ο Δήμος έχει στην διάθεσή του.

Πηγή :Ελληνική Στατιστική Αρχή

⁶⁹ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

⁷⁰ Υπουργείο Εσωτερικών

⁷¹ Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης

⁷² Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης

3.2. Επιχειρησιακό πρόγραμμα 2015-2019 Δήμου Νέου Ηρακλείου

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Ηρακλείου συνιστά ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα τοπικής και οργανωτικής ανάπτυξης για την περίοδο 2015-2019, σε εναρμόνιση με τις κατευθύνσεις αναπτυξιακού σχεδιασμού σε περιφερειακό επίπεδο και αποτελεί ένα πλαίσιο στρατηγικών στόχων και προτεραιοτήτων που εξειδικεύονται σε δράσεις με ορίζοντα πενταετίας, για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και την αναβάθμιση της οργάνωσης των υπηρεσιών του Δήμου.

Ειδικότερα, οι στόχοι του επιχειρησιακού προγράμματος είναι η ανάπτυξη της περιοχής στους τομείς αρμοδιοτήτων της και η βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου.

Στο επιχειρησιακό πρόγραμμα καθορίζονται οι *στρατηγικοί στόχοι*, οι *αναπτυξιακές προτεραιότητες* του Δήμου και *οι δράσεις* που πρόκειται να υλοποιήσει την επόμενη χρονική περίοδο σε όλους τους τομείς των αρμοδιοτήτων του (περιβάλλον, υποδομές, κοινωνική μέριμνα κ.ο.κ.). Επίσης, περιλαμβάνονται στόχοι και δράσεις για τη βελτίωση της εσωτερικής του οργάνωσης και λειτουργίας. Τέλος, συμπεριλαμβάνονται όλες οι δράσεις των Νομικών Προσώπων που εποπτεύει ο Δήμος.

Σκοπός της διαδικασίας που προβλέπεται είναι η εισαγωγή μόνιμων διαδικασιών και «κουλτούρας» προγραμματισμού στους ΟΤΑ⁷³ καθώς και η υποχρεωτική καθιέρωση τακτικών διαδικασιών αυτο-αξιολόγησης και ολοκληρωμένου προγραμματισμού «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ Α' ΦΑΣΗ | ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ 2015-2019»⁷⁴. Η αρμόδια, κατά τις οργανικές διατάξεις κάθε δήμου, υπηρεσία επί θεμάτων προγραμματισμού συγκεντρώνει τα απαιτούμενα στοιχεία από τις υπηρεσίες του δήμου, των νομικών προσώπων του, καθώς και τις εισηγήσεις των συμβουλίων των δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων του δήμου προς την εκτελεστική επιτροπή και

⁷³ Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης: νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που το καθένα έχει συσταθεί σε συγκεκριμένη εδαφική περιφέρεια της Ελλάδας και έχει ως σκοπό τη διοίκηση των τοπικών ζητημάτων, τα δε όργανά του εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία από τους δημότες της περιφέρειας

⁷⁴ <http://www.data.gov.gr/dataset/d6c88b2e-9c01-43ca-a6d6-c34d3e02ef8e/resource/6144720c-af2a-425c-a9b8-d4b8663e2c97/download/teliko-----A---2015-teliko-.pdf>

συντάσσει σχέδιο στρατηγικού σχεδιασμού του δήμου, το οποίο υποβάλλει στην εκτελεστική επιτροπή.

Το Τμήμα Προγραμματισμού του Δήμου Ηρακλείου Αττικής συγκέντρωσε πληροφορίες και δεδομένα από τις εξής πηγές:

1. Υπηρεσιακές Μονάδες του Δήμου (μέσω ερωτηματολογίων⁷⁵): Αφορούν την εσωτερική κατάσταση του Δήμου ως Οργανισμού
2. Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (μέσω επεξεργασίας πινάκων xls⁷⁶): Αφορούν την εξωτερική ως προς τον Δήμο ως Οργανισμό κατάσταση της πόλης του Ηρακλείου Αττικής.
3. Ομάδες πληθυσμού του Δήμου και μεμονωμένα φυσικά πρόσωπα (μέσω ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων): Αφορούν την εξωτερική ως προς τον Δήμο ως Οργανισμό κατάσταση της πόλης του Ηρακλείου Αττικής.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία (βλ. αναλυτικότερα παρακάτω), ο στρατηγικός σχεδιασμός περιλαμβάνει τα εξής βήματα:

1. Συνοπτική περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης της περιοχής του Δήμου
2. Αξιολόγηση της κατάστασης και εντοπισμό των κρίσιμων ζητημάτων για την τοπική ανάπτυξη
3. Προτάσεις δράσεων Επιχειρησιακού Προγράμματος

Με την ολοκλήρωση και έγκριση της Α' φάσης («Στρατηγικός Σχεδιασμός») από το Δημοτικό Συμβούλιο, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση⁷⁷.

Στο πλαίσιο αυτό προσκλήθηκαν οι εκπρόσωποι των τοπικών φορέων και οι κάτοικοι της πόλης προκειμένου να υποβάλλουν τις δικές τους προτάσεις. Αυτός ο δημόσιος διάλογος αποτέλεσε κρίσιμο μέρος της διαδικασίας κατάρτισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος αφού η κοινωνία των πολιτών καλείται να διατυπώσει τη γνώμη της για το αναπτυξιακό μέλλον της περιοχής και για τις προτεραιότητες που θα τεθούν.

⁷⁵ Οι ερωτήσεις του παρόντος ερωτηματολογίου στοχεύουν στον εντοπισμό αδυναμιών / προβλημάτων και στη διατύπωση προτάσεων βελτίωσης των προηγούμενων, καθώς και στην ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων από το Δήμο

⁷⁶ πίνακες οικονομικής στοχοθεσίας

⁷⁷ Η Δημόσια Διαβούλευση είναι μια συνεχής διαδικασία δημόσιου διαλόγου που συστήνεται να αρχίζει από τα αρχικά στάδια της ετοιμασίας ενός νέου νομοθετήματος και διαχωρίζεται στην Άτυπη Διαβούλευση και στην Επίσημη Διαβούλευση

Το Πρόγραμμα του Δημόσιου Διαλόγου περιλαμβάνει το σύνολο ή μέρος των παρακάτω προτάσεων:

- Προβολή – επικοινωνία μέσω διαδικτύου
- Ερωτηματολόγιο για την καταγραφή και υποβολή συγκεκριμένων προτάσεων. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της δημόσιας διαβούλευσης στη πόλη μας με τη συμμετοχή των πολιτών.

Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης (η οποία καθίσταται απαραίτητη για τη νομιμοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου), έγιναν αντικείμενο επεξεργασίας στην ηλεκτρονική πλατφόρμα Loomio⁷⁸.

Οι προτάσεις και οι παρατηρήσεις των πολιτών οδήγησαν στην κατάρτιση του τελικού Επιχειρησιακού Προγράμματος, που από τη στιγμή που επικυρώθηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο αποτέλεσε την δέσμευση της Δημοτικής Αρχής για το έργο της έως το τέλος της θητείας της.

Νέα Χαρακτηριστικά της Περιόδου 2015-2019

-Χωρική Συνοχή

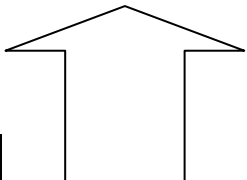
- ❖ Δυνατότητα διαμόρφωσης τοπικών προγραμμάτων ανάπτυξης (στα πρότυπα των δράσεων Leader) τα οποία προωθούνται από την τοπική κοινωνία, επικεντρώνονται σε μία περιοχή (υπο-περιφέρεια) και μπορούν να συγχρηματοδοτηθούν από όλα τα ταμεία.
- ❖ Αναδεικνύεται ο ρόλος των φορέων εκτός του δημόσιου τομέα (π.χ. ΜΚΟ, ιδιωτικός τομέας). Διάθεση min 5% των πόρων του ΕΤΠΑ για δράσεις βιώσιμης αστικής ανάπτυξης μέσω Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Integrated Territorial Investments) των οποίων οι διατιθέμενοι πόροι δύναται να προέρχονται από πολλά ΕΠ και Άξονες Προτεραιότητας
- ❖ Δημιουργία πλατφόρμας αστικής ανάπτυξης: Δημιουργία δικτύου πόλεων & υιοθέτηση στο ΣΕΣ λίστας πόλεων που θα συμμετέχουν στην πλατφόρμα (max 20 ανά ΚΜ) Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για "Καινοτόμες δράσεις στο

⁷⁸ Το Loomio είναι μια πλατφόρμα ανοιχτού κώδικα για λήψεις αποφάσεων σε ομάδες και συνεργασία, όπου οι χρήστες ξεκινάνε συζητήσεις και θέτουν προτάσεις

πλαίσιο της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης" με max χρηματοδότηση 0,2% του ΕΤΠΑ.

-Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία

- ❖ Η Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία είναι ένας στόχος της πολιτικής συνοχής. Παρέχει ένα πλαίσιο για: τις ανταλλαγές εμπειριών μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και τοπικών παραγόντων από διαφορετικά κράτη μέλη, καθώς και κοινές δράσεις για την εξεύρεση κοινών λύσεων για κοινά προβλήματα. Αυτό αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία, δεδομένου ότι οι προκλήσεις τις οποίες αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες ξεπερνούν όλο και περισσότερο τα εθνικά/περιφερειακά σύνορα και απαιτούν κοινή, συνεργατική δράση στο κατάλληλο εδαφικό επίπεδο.

TOMEAKA 2015-2019	ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ
ΑΞΟΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ 2015-2019	ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	
ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2015-2019	 1. Ενίσχυση της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας 2. Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και της ποιότητάς τους 3. Βελτίωση της				

ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένων και αυτών του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ)

- 4. Υποστήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς
- 5. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης των κινδύνων
- 6. Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων
- 7. Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων
- 8. Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων
- 9. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε διάκρισης
- 10. Επένδυση στην εκπαίδευση και κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και στη δια βίου μάθηση
- 11. : Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων υπηρεσιών και των φορέων, καθώς και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης

Πηγή :«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ», σελ.22

Πηγή :Επιτελική Σύνοψη του Επιχειρησιακού Σχεδίου Δήμος Ηρακλείου Αττικής 2015-2019 ,σελ. 7

3.3. Η συμβολή του επιχειρησιακού προγράμματος 2015-2019 στην ανάπτυξη του Δήμου Νέου Ηρακλείου

Η θεσμική υποχρέωση σύνταξης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων αποσκοπεί στην εισαγωγή μόνιμων εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων προγραμματισμού στους ΟΤΑ.

Στόχοι του επιχειρησιακού προγράμματος είναι η ανάπτυξη της περιοχής στους τομείς αρμοδιοτήτων της και η βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου. Στο επιχειρησιακό πρόγραμμα καθορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι, οι αναπτυξιακές προτεραιότητες του Δήμου Νέου Ηρακλείου και οι δράσεις που πρόκειται να υλοποιήσει την επόμενη χρονική περίοδο σε όλους τους τομείς των αρμοδιοτήτων του (περιβάλλον, υποδομές, κοινωνική μέριμνα κοκ).Επίσης, περιλαμβάνονται στόχοι και δράσεις για τη βελτίωση της εσωτερικής του οργάνωσης και λειτουργίας. Τέλος, συμπεριλαμβάνονται όλες οι δράσεις των νομικών προσώπων που εποπτεύει ο Δήμος. Η Υπουργική Απόφαση η οποία δημοσιεύθηκε μετά το ΦΕΚ Β' 2970/2014 καθορίζουν τη διαδικασία που ακολουθείται για την εκπόνηση του επιχειρησιακού προγράμματος. Σύμφωνα με αυτές, κατά την εκπόνησή του, συμμετέχουν και

συνεργάζονται όλες οι υπηρεσίες του Δήμου σε όλες τις φάσεις του (στρατηγικό σχεδιασμό, επιχειρησιακό και οικονομικό προγραμματισμό). Σκοπός της διαδικασίας που προβλέπεται είναι η εισαγωγή μόνιμων διαδικασιών και «κουλτούρας» προγραμματισμού στους ΟΤΑ καθώς και η υποχρεωτική καθιέρωση τακτικών διαδικασιών αυτοαξιολόγησης και ολοκληρωμένου προγραμματισμού.

SWOT Analysis του Δήμου Ηρακλείου Αττικής

Εσωτερικό Περιβάλλον

Strengths (Δυνάμεις)	Weaknesses (Αδυναμίες)
1. Άρτια κατάρτιση του υπάρχοντος προσωπικού. 2. Επιθυμία του προσωπικού για συνεχή μάθηση και επιμόρφωση. 3. Καλή διάθεση των υπαλλήλων προς τους εξυπηρετούμενους και υπέρβαση των ορίων της επαγγελματικής υποχρέωσης. 4. Διάθεση του επιστ. προσωπικού για συνεχή μάθηση και επιμόρφωση 5. Ομαδικό πνεύμα συνεργασίας 6. Επάρκεια προσωπικού	1. Ελάχιστο προσωπικό για την διεκπεραίωση των πολλών αρμοδιοτήτων. 2. Μη ορθή κατανομή του προσωπικού. 3. Κίνδυνος εργασιακού άγχους των απασχολούμενων υπαλλήλων με πολλαπλές απασχολήσεις- προγράμματα, λόγω του υπερβολικού φόρτου εργασίας και της παράλληλης έλλειψης προσωπικού. 4. Περιορισμένος προϋπολογισμός 5. Ανάγκη συνεχούς ανανέωσης υλικοτεχνικής υποδομής 6. Συνεργασία με άλλες υπηρεσίες του Δήμου Ηρακλείου Αττικής 7. Απουσία ενιαίων εφαρμογών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης 8. Απουσία δεικτών απόδοσης

Εξωτερικό Περιβάλλον

Opportunities (Ευκαιρίες)	Threats (Απειλές)
1. Αξιοποίηση ευκαιριών	1. Έλλειψη συνεργασίας και ενημέρωσης

χρηματοδότησης, εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του απασχολούμενου προσωπικού. 2. Ανάπτυξη διαδημοτικών συνεργασιών. 3. Συνεργασίες με δίκτυα σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο. 4. Νέα προγράμματα ΕΣΠΑ 2014-2020. 5. Πρόσληψη επιστημονικού προσωπικού μέσω των χρηματοδοτούμενων κοινοτικών προγραμμάτων. 6. Ευρυζωνικότητα υπηρεσιών	από φορείς εκτός Δήμου σε έκτακτα θέματα που προκύπτουν για την έγκαιρη αντιμετώπιση τους. 2. Απαξίωση των υπηρεσιών και των ειδικοτήτων. 3. Έλλειψη αρμονικής συνεργασίας με ιδιωτικούς φορείς 4. Έλλειψη συνεργασίας με μονάδες του Δήμου 5. Απαξίωση του δημοσίου τομέα 6. Συνεχείς μεταβιβάσεις νέων αρμοδιοτήτων χωρίς την αντίστοιχη μεταβίβαση πόρων (ανθρώπινων και οικονομικών) 7. Οικονομική κρίση 8. Εργασιακή ανασφάλεια
--	--

Πηγή : Δήμος Ηρακλείου Αττικής, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2015-2019, Τμήμα Προγραμματισμού, σελ.57

Το όραμα

Το Όραμα είναι η ιδεατή κατάσταση για το μέλλον. Αναλυτικότερα, το Όραμα αποτυπώνει την εικόνα του Δήμου όπως αυτή θα προκύψει στο μέλλον, εάν όλες οι ενδιαμέσες επιδιώξεις επιτευχθούν με απόλυτη επιτυχία. Ένα κρίσιμο στοιχείο για τη διατύπωση του οράματος του Δήμου είναι να είναι κατανοητό και να προσφέρει σε όλους τους ενδιαφερόμενους την αίσθηση για το ποια ακριβώς κατεύθυνση σκοπεύει να ακολουθήσει ο Δήμος. Με βάση τα παραπάνω η Δήλωση του Οράματος του Δήμου Ηρακλείου μπορεί να διατυπωθεί ως εξής:

«Οραμά μας είναι η εξασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου Ποιότητας Ζωής για τους Δημότες, η διασφάλιση μιάς τοπικής κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από συνοχή, αλληλεγγύη και σεβασμό προς τα δικαιώματα και της ανάγκης του κάθε μέλους της»⁷⁹.

Είναι προφανές ότι η εκπλήρωση του οράματος της Δημοτικής Αρχής προϋποθέτει την συστηματοποιημένη κινητοποίηση όλων των πόρων και δυνατοτήτων του Δήμου, καθώς και την ενεργό συμμετοχή και εγρήγορση των πολιτών. Το στρατηγικό σχέδιο για την υλοποίηση του δημοτικού οράματος βασίζεται σε ορισμένες κατευθυντήριες αρχές που λειτουργούν και ως μέτρο για τις δράσεις που υλοποιούνται. Πρόκειται, ειδικότερα, για τις εξής αρχές:

- Την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη του δήμου
- Την μεγιστοποίηση της κοινωνικοοικονομικής αποδοτικότητας των διαθέσιμων πόρων για παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας
- Την αρμονική συνεργασία του δήμου με τους κοινωνικούς, πολιτιστικούς και επιχειρηματικούς φορείς της περιοχής του
- Την χρηστή και διαφανή διαχείριση των οικονομικών και της περιουσίας του δήμου
- Την έγκαιρη και συστηματική αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων της εποχής μας
- Την διαφύλαξη και προώθηση της κοινωνικής συνοχής
- Την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή των δημοτών στις τοπικές υποθέσεις.
- Την αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών και των ήπιων μορφών ενέργειας (καθώς και την εξοικονόμησή της). Τρίτο και τελευταίο στοιχείο, εκτός από τη διατύπωση του Οράματος και της Αποστολής είναι η διατύπωση των Αξιών ή διαφορετικά, των κατευθυντήριων γραμμών

⁷⁹ Δήμος Ηρακλείου Αττικής, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2015-2019, Τμήμα Προγραμματισμού, σελ.245

Οι Αξίες του Δήμου είναι αυτές οι οποίες τον καθοδηγούν διαρκώς κατά την εκπλήρωση της αποστολής του καθώς επίσης και στο ταξίδι της επίτευξης του Οράματος. Αναλυτικότερα, οι Αξίες είναι συγκεκριμένες νοοτροπίες ή πολιτικές που πρόκειται να ακολουθήσει ο Δήμος, και όλες οι στρατηγικές και οι δράσεις που θα διατυπωθούν και θα αναλυθούν στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος θα είναι σύμφωνες με τις αδιαπραγμάτευτες Αξίες του Δήμου Ηρακλείου, οι οποίες και αναφέρονται παρακάτω:

- Σεβασμός και προστασία του περιβάλλοντος
- Σεβασμός στον δημότη
- Κοινωνική αλληλεγγύη στους κατοίκους του δήμου.

Επίλογος

Τα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής που υλοποιούνται διασφαλίζουν τη μέγιστη απόδοση των πόρων του ΕΣΠΑ με όρους ποιοτικούς και ποσοτικούς, καθώς: κατευθύνονται σε αυτούς που πραγματικά έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη, στους πολλούς αλλά και στους ικανούς και εστιάζουν στην καινοτομία, την εξωστρέφεια και τις συνέργειες κάθε είδους προκειμένου να συμβάλουν στην αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της χώρας. Επιπλέον, στοχεύουν στη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και στην ανάσχεση της φυγής νέων επιστημόνων από τη χώρα και μοχλεύουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό τους δημόσιους πόρους, κινητοποιώντας ιδιωτικούς πόρους, πόρους του τραπεζικού συστήματος και πόρους της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και άλλων διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Τέλος, εξασφαλίζουν συνέχεια στη δημόσια χρηματοδοτική ικανότητα καθώς οι ενισχύσεις μέσω χρηματοοικονομικών εργαλείων είναι επιστρεπτές ενισχύσεις, επομένως τα χρήματα που επιστρέφονται από τους επενδυτές επανεπενδύονται σε αντίστοιχες δράσεις.

Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-20 είναι το στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη της χώρας που επιδιώκει την επίτευξη των στόχων της πολιτικής Συνοχής και της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η Ελλάδα ενεργοποίησε τα προγράμματα της νέας περιόδου πριν από κάθε άλλη χώρα της ΕΕ.

Με βάση τις παραπάνω προτεραιότητες, πρέπει να συνεχιστεί με εντατικό ρυθμό η προσπάθεια για αξιοποίηση των πόρων του ΕΣΠΑ το επόμενο διάστημα. Στόχος δεν είναι μόνο η απορρόφηση, αλλά κυρίως η ικανοποίηση των πλέον επιτακτικών αναγκών, η αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου και εντέλει η αποκομιδή της μέγιστης προστιθέμενης αξίας από το σημαντικότερο χρηματοδοτικό εργαλείο που διαθέτει η χώρα.

Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- McCann Philip, (2016), «Αστική και περιφερειακή Οικονομική»,Αθήνα: εκδόσεις Κριτική
- Λαγός, Δ., (Μάιος 2007), «Θεωρίες περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης», Αθήνα: εκδόσεις Κριτική
- Β.Κουγέας,(2007), «Οι αρχές του Κοινοτικού προϋπολογισμού και η εφαρμογή τους»,Αθήνα: εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Καλυβίτης Σ.,Καλαϊτζιδάκης Π.,(2008), «Οικονομική μεγένθυση,Θεωρία και Πολιτική»,Αθήνα: εκδόσεις Κριτική
- Πετράκος Γ.,Ψυχάρης Ι., (2004), «Περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα»,Αθήνα: εκδόσεις Κριτική
- Κυβέλου Σ., (2010), «Από τη χωροταξία στη χωροδιαχείριση: Η έννοια του στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού και της εδαφικής συνοχής στην Ευρώπη», Αθήνα: εκδόσεις Κριτική
- Λαδιάς Χ., (2013), «Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα»,Αθήνα :εκδόσεις Παπαζήση
- Μπίθας Κωνσταντίνος Π., (2001), «Βιώσιμες πόλεις», Αθήνα: εκδόσεις Γ.ΔΑΡΔΑΝΟΣ- Κ. ΔΑΡΔΑΝΟΣ
- Λαδιάς Χ., (2014), «Ειδικά θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης», Αθήνα : εκδόσεις Παπαζήση
- Αυδίκος Β., Καλογερέσης Α., (επιμ.), (2016), «Κείμενα για την δημιουργική οικονομία»,Αθήνα: εκδόσεις Επίκεντρο

ΑΡΘΡΑ/ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ/ΜΕΛΕΤΕΣ

- «Πώς θα κατανεμηθεί το νέο ΕΣΠΑ 2014-2020», (2014) ,διαθέσιμο στο:
<http://www.e-dimosio.gr/oikonomia/53452/pos-tha-katanemithi-neo-espa-2014-2020/>
- Κουρέτας Δ., (2014), άρθρο «Εξυπνη εξειδίκευση του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2014-2020», διαθέσιμο στο : <http://www.capital.gr/arthra/2137603/exupni-exeidikeusi-tou-espa-gia-tin-periodo-2014-2020>
- Παντελής Χρ. Κωστής ,(Σεπτέμβριος 2013), «ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»,διαθέσιμο στο :
<http://indeepanalysis.gr/analyseis/arthra/diarthrwitikh-kai-kyklikh-anergia-sthn-ellada>
- Π.Προδρομίδης , (Νοέμβριος 2011), «Η Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα και το ΕΣΠΑ».
- Βέργος Ι., (2007), «Συνιστώσες της τοπικής ανάπτυξης στην ελληνική επικράτεια: στάσεις, αντιλήψεις και προσδοκίες της νεολαίας».
- Δεληθέου Β., παρουσίαση «2014-2020 Κατευθύνσεις Αναπτυξιακού Σχεδιασμού».
- Ποδηματάς Ε., παρουσίαση Πάντειο 17/05/2016, «Συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)».
- Καμινιώτη Ο.,(2012), «Τα δεδομένα της αγοράς εργασίας εν μέσω οικονομικής κρίσης».
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2010), «Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ε.Ε.».
- Κυβέλου Σ.,(2014), « Κοινωνικός αποκλεισμός : περιφερειακοί δείκτες και χωρική διάσταση».
- Φίρμπας Ι , (2014), Οδηγίες για την ανάπτυξη του ενιαίου συστήματος δεικτών ΕΣΠΑ 2014-2020 (1ο ΜΕΡΟΣ), «Η συνεισφορά της εκ των προτέρων αξιολόγησης στην ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας του συστήματος δεικτών ΕΠ/ΠΕΠ».

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Lincoln, Y., (2001), «Varieties of validity: Quality in qualitative research», 2nd ed. J. Smart, & W. Tierney, Higher education: Handbook of theory and research. New York: Agathon Press.
- William J. Coffey, Mario Polèse , (2007), «Local development: Conceptual bases and policy implications».
- John P. Blair, Michael Charles Carroll, (2009), «Local Economic Development: Analysis, Practices, and Globalization».
- Simon Forrester, Irem Sunar, (2011), «Developing and Managing EU-Funded Projects»
- Hill K. (2006) “University research and local economic development”, Center for Competitiveness and Prosperity Research, Arizona State University.

ΑΡΘΡΑ/ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ/ΜΕΛΕΤΕΣ

- Dr. Karl Birkhölzer, (May 2009), Interdisciplinary Research Group Local Economy at the Technical University of Berlin, «The Role of Social Enterprise in Local Economic Development».
- CEST Transfer Project, (September 2009), «Local Social Economy Learning Package».
- Marvin J. Macdonald, Paul T. P. Wong, Daniel T. Gingras, «Meaning-in-Life Measures and Development of a Brief Version of the Personal Meaning Profile».
- Ash Amin, Nigel Thrift , (1995), «Globalization, Institutions, and Regional Development in Europe».
- «European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes», (October 2014).
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), available at :
<https://www.ipcc.ch/report/ar5/>

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανάκληση Απόφασης Ένταξης Έργου, διαθέσιμο στο :
<https://www.espa.gr/el/pages/DictionaryFS.aspx?item=10>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαθέσιμο στο :
http://ec.europa.eu/regional_policy/el/funding/erdf/
- Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας, διαθέσιμο στο :
<https://www.espa.gr/el/pages/staticTerritorialCoopOP.aspx>
- Γραφείο μελετών Στελλάτος και Συνεργάτες, διαθέσιμο στο :
<http://www.123espa.gr/espa-whoweare.php>
- Ειδική υπηρεσία διαχείρισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων του στόχου:Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, διαθέσιμο στο:
<http://www.interreg.gr>
- Πλαίσιο Εφαρμογής του νέου ΠΑΑ 2014-2020, διαθέσιμο στο :
http://www.ead.gr/attachments/article/11/featured_ead_article2_file3.pdf
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, διαθέσιμο στο :
https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff_el
- Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων, διαθέσιμο στο : <http://www.opengov.gr/ypoian/?p=5326>
- Εθνικοί λογαριασμοί και ΑΕΠ, διαθέσιμο στο:
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/National_accounts_and_GDP/el
- Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, διαθέσιμο στο : <http://www.mou.gr/el/Pages/eLibraryFS.aspx?item=2234>
- Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2011-2014, διαθέσιμο στο :
https://www.espa.gr/elibrary/E9niko_Programma_Metarru9misewn_2011_14.pdf
- Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, διαθέσιμο στο :
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5_1.1.html
- Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση, διαθέσιμο στο :
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/iti_el.pdf
- Γενική Γραμματεία Επενδύσεων (ΕΣΠΑ), διαθέσιμο στο :
<http://www.ggea.gr/>
- Δήμος Ηρακλείου Αττικής, «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2015-2019», Τμήμα Προγραμματισμού, διαθέσιμο στο : <http://www.data.gov.gr/dataset/d6c88b2e-9c01-43ca-a6d6-c34d3e02ef8e/resource/6144720c-af2a-425c-a9b8-d4b8663e2c97/download/teliko-----A---2015-teliko-.pdf>
- Οι Δήμοι στο κατώφλι της νέας Προγραμματικής περιόδου,(2013), διαθέσιμο στο : https://www.eetaa.gr/eu/eu2020/01102013_dimoi_eu2020.pdf
- Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία 2014-2020, διαθέσιμο στο :
http://ec.europa.eu/regional_policy/el/information/legislation/regulations/

- Σύστημα Διαχείρισης & Ελέγχου 2014-2020 για τα ΕΠ του ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΤΑ, διαθέσιμο στο : <https://www.espa.gr/el/pages/staticImplementationControl.aspx>
- Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2014-2020, διαθέσιμο στο : https://www.espa.gr/elibrary/PA_ESPA_2014_2020.pdf

